

Møte torsdag den 4. mai kl. 10President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 74):

1. Redegjørelse av kirke-, utdannings- og forskningsministeren om utdanningspolitikken
2. Redegjørelse av kommunal- og regionalministeren om distrikts- og regionalpolitikken
3. Interpellasjon fra representanten Erna Solberg til kommunal- og regionalministeren:

«Inntektssystemet for kommunene har nå små incentiver til at tilrettelegging for næringsutvikling blir en prioritert oppgave i kommunene. Endringene i inntektssystemet har gjort flere kommuner til minsteinntektskommuner. Av 435 kommuner er nå 397 såkalte minsteinntektskommuner. Disse sitter kun igjen med 10 øre av den siste kommunale skattekrone de mottar. Samtidig har fjerningen av selskapsskatten svekket egeninteressen av næringsutvikling for alle kommuner. Flere kommuner oppdager at det vil være lønnsomt for kommunen å redusere bemanningen på kernerkontorene, nok et eksempel på at inntektsgrunnlaget i form av skatteinntekter har for liten betydning for kommunene.

Mener statsråden at dagens situasjon er tilfredsstillende, eller burde mer av den lokale verdiskapningen blitt igjen i kommunene og inntektssystemet endres for å oppnå dette?»

4. Referat

Minnetale over stortingsrepresentant Jan Johnsen

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Stortingsrepresentant Jan Johnsen er død – bare 58 år gammel. Han druknet 8. april under energi- og miljøkomiteens reise i Costa Rica. Det som skulle vært et forfriskende avbrudd i et tett arbeids- og reiseprogram for komiteen, endte i en tragedie. Den har rammet oss alle.

Aller størst er tapet for hans nærmeste familie, som så altfor tidlig mistet en sønn, en ektefelle og en kjær familiefar.

Men Jan betydde mye også for mange andre, i og utenfor politikken. Han hadde en egen evne til å få kontakt og til å vise at han brydde seg om andre.

Jan Johnsen ble født i Stavanger i 1941. Han utdannet seg i hotellfag og ble en markant skikkelse i hotell- og reiselivsnæringen. Han var sterkt engasjert for å gi næringen tidsmessige utdanningsmuligheter, både som foreleser og inspektør ved Hotellfagskolen og i arbeidet for å etablere Norsk hotellhøgskole. Han engasjerte seg også sterkt i reiselivsnæringens organisasjoner og hadde sentrale tillitsverv i NHO i Rogaland.

Siden 1983 var Jan Johnsen innvalgt i Stavanger bystyre, og i 1997 ble han stortingsrepresentant og medlem av energi- og miljøkomiteen. Alle verv skjøttet han med karakteristisk energi.

Han brant for det han gjorde til sine merkesaker – og de var mange: Sykehusspørsmål, komiteens saksfelt, hjemfylkets interesser og lokalsamfunnets ve og vel – alt

fant han tid og rom for. Han stilte opp og var til stede både for saker og personer.

Perioden hans i Stortinget ble ikke lang, bare to og et halvt år, men i løpet av denne tiden var han blitt en god kollega og venn. Han lot aldri politisk uenighet komme i veien for vennskapet.

Jan tok sin oppgave som ombudsmann svært alvorlig. Med stor glød kastet han seg inn i debattene i Stortinget. Typisk nok er det i perioden siden 1997 ingen høyrerepresentant som har hatt ordet i Stortinget så ofte som Jan Johnsen. Det var heller aldri noen tvil om hva Jan Johnsen mente. Han presenterte alltid sine synspunkter i klartekst og med overbevisningens fulle tyngde. Hele tiden var han en varm talsmann for sin hjemby og sitt hjemfylke.

Men samtidig var smilet aldri langt unna. Av natur var Jan en sann humor- og gledesspreder. Han vil bli savnet i Stortinget.

Med Jan Johnsen er et raust medmenneske med sterkt samfunnsengasjement og høyt aktivitetsnivå gått bort. Vi er mange som beundret Jan for hans utrettelige engasjement og hans omtanke for mennesker han møtte på sin vei. På vegne av oss alle vil jeg uttrykke takknemlighet for en god kollega og respekt for hans lange og solide innsats i samfunnsliv og politikk.

Jeg lyser fred over Jan Johnsens minne.

Stortingsrepresentantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra den oppnevnte stortingsdelegasjon til Japan, undertegnet av delegasjonens leder, Stortingets president Kirsti Kolle Grøndahl. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 9. mai til og med 11. mai for Stortingets president Kirsti Kolle Grøndahl og representantene Åse Gunhild Woie *Duesund*, Trond *Helleland*, Anne Enger *Lahnstein*, Harald T. *Nesvik* og Ola *Røtvei*
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspemisjon for representanten Anders *Hornslie* i tiden fra og med 4. mai til og med 11. mai
- fra representanten Ingvald *Godal* om permisjon i dagene 9. og 10. mai for å delta i møte i forsvarskomiteen i Den vesteuropeiske unions parlamentarikerforsamling i Paris
- fra representantene Sverre *Myrli* og Are *Næss* om permisjon i tiden fra og med 9. mai til og med 11. mai for å delta i en Wilton Park-konferanse i Kranj i Slovenia

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Aust-Agder fylke: Alf-Eivind *Ljøstad*

For Akershus fylke: Rikke *Lind* og Tron Erik *Hovind*

For Buskerud fylke: Gerd *Johnsen* og Hallgrim *Berg*

For Hordaland fylke: Kurt-Arne *Langeland*

For Møre og Romsdal fylke: Gerd *Fladset*

For Oslo: Kai *Ekanger*

For Telemark fylke: Gunn Marit *Helgesen*

For Sør-Trøndelag fylke: Inga *Balstad*

3. Gerd Johnsen og Inga Balstad innvelges i Lagtinget for den tid de møter for Stortingets president Kirsti Kolle Grøndahl og representanten Ola Røtvei

Presidenten: Kai Ekanger er til stede og vil ta sete.

Representanten Øystein Hedstrøm vil fremsette to private forslag.

Øystein Hedstrøm (Frp): På vegne av Terje Knudsen og meg selv vil jeg sette frem forslag om salg av statens eierandeler i AS Olivin.

I tillegg vil jeg sette frem forslag på vegne av John I. Alvheim, Harald T. Nesvik og meg selv om en trygdefinansieringsordning for pasienter som lider av raskt fremskridende eller alvorlig periodontitt.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum vil fremsette et privat forslag.

Odd Einar Dørum (V): På vegne av May Britt Vihovde og meg selv vil jeg sette frem forslag om strakstil tak for bygging av billige boliger for unge i etableringsfasen.

Presidenten: Disse forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Redegjørelse av kirke-, utdannings- og forskningsministeren om utdanningspolitikken

Statsråd Trond Giske: «Betre byrdu berkje» blir vi fortalt i Håvamål.

Alle samfunn, alle kulturer, til alle tider, har bygd på kunnskap. Kunnskap opparbeidet gjennom generasjoner har vært avgjørende for å beherske omgivelsene, avgjørende for samfunnets og enkeltmenneskets eksistens.

Det sies at vi er på vei inn i kunnskapssamfunnet – og det stemmer. Men det nye er ikke at kunnskap er nødvendig for økonomien vår. Det nye er ikke at kunnskap er viktig for enkeltmenneskets levekår. Det nye er at i det nye kunnskapssamfunnet er kunnskap i stadig mindre grad noe konstant. Hva som er relevant kunnskap, forandres stadig raskere. Kravet er at vi hele tiden må tilegne oss ny kunnskap, ny viten.

Mye av det vi lærte og kunne for ti år siden, er ikke lenger interessant. Og om nye ti år må vi ha kunnskap på områder som vi i dag ikke har hørt om.

Hurtige endringer gjør kunnskap stadig mer avgjørende:

- Nye vitenskapelige oppdagelser utfordrer oss og hjelper oss.
- Teknologiske nyvinninger gjør det umulige mulig.
- Genteknologi og medisinsk forskning avslører livets innerste hemmeligheter.
- Globale pengeflyttinger og Internett-handel forandrer vår økonomi grunnleggende.

Men i forandringenes framtid er likevel noe fast – våre grunnleggende verdier, og viktigst av dem denne:

Alle skal ha rett til å ta del i det nye samfunnet, alle skal ha mulighet til å realisere sitt potensial og utvikle sin kunnskap.

Det overordnede målet om lik rett til utdanning skal være vår ledesnor. Det er kjernepunktet i vårt velferds-samfunn. En rettferdig utdanningspolitikk er nøkkelen til et rettferdig samfunn.

Utdanning skal hjelpe oss til å videreutvikle velferdsstaten. Bedre kvalifisert arbeidskraft gir oss mer velferd. Kunnskap om bedre organisering gir oss mer igjen for pengene vi bruker. Nye behandlingsmetoder, forskning og utdanning gjør oss i stand til å hjelpe flere.

Men utdanning skal også gi kunnskapen vi trenger for å løse viktige samfunnsproblemer. Ny teknologi kan gi oss renere energi og mindre forurensning. Kunnskap om klimaendringer kan hjelpe oss til å gjøre de riktige valgene. Kunnskapsoverføring og utdanning kan løfte de fattigste land ut av fattigdommen.

Utdanning skal også gi oss kompetent arbeidskraft til næringer i vekst. Marinbiologer og dataingeniører går inn i næringer med rike utviklingsmuligheter. Ny teknologi gir oss nye arbeidsplasser. Sammenhengen mellom forskning og næringsutvikling blir stadig sterkere.

Utdanning skal også hjelpe oss til å fungere sammen som samfunn. En felles skole lærer oss å ha respekt for hverandre, å arbeide sammen. Norskopplæring gjør at nye nordmenn kan delta i demokratiet og i samfunnslivet. Kunnskap om sosiale forhold og levekår gjør oss i stand til å gi flere en trygg oppvekst.

Og kanskje viktigst av alt: Utdanning skal gi oss mulighet til å utvikle oss som mennesker – til å ta oss selv i bruk. God grunnutdanning er inngangen til en fullverdig deltakelse i mulighetenes samfunn. Livslang læring legger grunnlaget for et livslangt liv i produktivt virke. Utdanning gir rom for personlig vekst og utvikling – til å utløse og utvikle de kreative og skapende evnene som finnes i hver enkelt av oss.

Vi har kommet langt i å skape et utdanningssamfunn i Norge. Visjoner og politisk mot har gitt oss store framskritt. Men vi skal ikke slå oss selvtilfreds til ro med det vi har oppnådd. Nye utviklingstrekk stiller oss overfor nye krav:

- Globalisering og internasjonalisering gir oss nye utfordringer.
- Kunnskap og utdanning blir i økende grad internasjonalsert.
- Stadig flere norske studenter tar høyere utdanning i utlandet.
- Vi må også få flere utenlandske studenter til Norge.
- Norske utdanningsinstitusjoner vil få sterkere konkurranse fra utlandet.
- Våre utdanningsinstitusjoner må være konkurransedyktige og ha en gjennomtenkt strategi for å møte en mer internasjonal verden.

Den raske teknologiske utviklingen stiller også nye krav til oss. Vi trenger flere med utdanning innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Vi trenger bred brukerkompetanse innenfor IKT også på andre fagfelt. Vi må kunne bruke IKT som et verktøy innenfor ut-

danningen selv. Vi får stort behov også for annen teknologisk kompetanse, hvor søkningen i dag er for liten.

Sentraliseringspresset utfordrer også utdanningssystemet vårt. Distriktperspektivet må stå sentralt i utdanningspolitikken. Høgskolene gir ungdom utdanning nær hjemstedet, og gir kompetanse til nærmiljøet. Desentralisert utdanning kan tilfredsstille lokale behov for viktig arbeidskraft.

Endret etterspørsel etter arbeidskraft og behovet for livslang læring stiller også nye krav til utdanningssektoren.

Synkende ungdomskull skal forenes med økt utdanning innen fag som helse og teknologi.

Institusjonene må forberede seg på at studenttallet vil kunne variere både opp og ned. Utdanningsinstitusjonene må i enda større grad tilpasse studietilbudet både i organisering og i innhold, slik at det passer voksne arbeidstakere.

Alle disse endringene krever at vi hele tiden fornyer oss og utvikler utdanningen vår.

Utdanningsnivået i Norge er meget høyt og økende, spesielt for yngre aldersgrupper. Satsingen på utdanning de siste 20 årene er uten sidestykke i historien. Vi har bak oss et tiår der Arbeiderpartiet drev fram nye, store reformer i hele utdanningsystemet.

Vi bruker en større andel av BNP til utdanningsformål enn de fleste andre land. Flere enn noensinne har nå videregående opplæring eller høyere utdanning.

Grunnutdanningen er selve grunnmuren, den enkeltes fundament for livslang læring. Gjennom 1990-tallet er det lagt mye kraft i å sikre en god offentlig fellesskole.

Ressursinnsatsen i norske grunnskoler har økt betraktelig fra 1980. Antall elever er redusert med 110 000 fra 1980 til 1995, samtidig som antall lærerårsverk har gått opp. Innsatsen pr. elev har økt med 40 pst. i perioden.

Sammenlignet med andre OECD-land ligger Norge høyt når det gjelder ressursbruk pr. elev i grunnskolen, også når vi justerer for hva en spredt bosetning koster. Men samtidig er Norge ifølge OECD blant de som har lavest undervisningstid for elevene på ungdomstrinnet. Lærernes undervisningsplikt er lavere i Norge enn i de fleste andre land, bare Sverige og Ungarn har lavere leseplikt i grunnskolen enn Norge.

Gjennom Reform 97 ville vi gi alle barn en utvidet og bedre begynneropplæring. 6-åringenes inntreden i skolen har medført en kraftig opprusting av skolebyggene. Samtidig har skolefritidsordningen, SFO, blitt bygd kraftig ut. Nær halvparten av elevene i 1.-4. klasse er i skolefritidsordningen. Reformen har også vært en familiereform, som har lettet trykket på barnehagene.

Reform 94 har skapt en videregående opplæring som kan møte framtidens behov. Da reformen kom, manglet det ikke på dystre spådommer, særlig fra høyrepartiene. Seks år etter ser vi at aldri har så mange 16-19-åringer tatt videregående opplæring. Tilnærmet hele årskullet går i dag inn i videregående opplæring. Reformen har sikret en hel generasjon bedre utdanningsmuligheter. Vi har fått en bedre gjennomstrømning, særlig innenfor yrkesfagutdanningen. Antallet omvalg har blitt sterkt redusert.

Færre avbryter opplæringen. Nå begynner vi også arbeidet med å få til gratis lærebøker. De første skrittene er tatt.

En ekspertgruppe i OECD har utarbeidet en egen rapport om Norge. De sier bl.a. at Reform 94 har gjort overgangen fra utdanning til arbeid mer effektiv. De mener reformen er et eksempel for andre land når det gjelder enighet og samhandling mellom ulike aktører i utdanningsystemet og i arbeidslivet.

Reformen var vellykket. Et flertall av lærere og elever mener de nye læreplanene har bidratt til god læring. Det faglige nivået ser ut til å være på minst samme nivå som før reformen. Flere får muligheten til å gå videre til høyere utdanning.

I løpet av 1990-tallet la Arbeiderpartiet sin kraft i å øke antallet studieplasser. At flere fikk ta utdanning, var en viktig innsats for full sysselsetting. Studenttallet økte fra omtrent 130 000 i 1990 til om lag 175 000 i dag.

Fra 1994 til 1999 er tallet på kvalifiserte søkere som ikke gis tilbud om studieplass på de tilbud de har søkt, redusert fra 25 000 til om lag 2 000. Stadig flere får tilbud om studieplass i samsvar med sitt primære ønske.

Samtidig har Norge en studiefinansiering som har som mål å fjerne ulikheter, å fremme likestilling og å bidra til raskt å fange opp endringer i etterspørsel etter arbeidskraft og utdanning.

Kapasiteten innen helsefag, teknologifag og lærerutdanning dimensjoneres etter arbeidslivets behov. I de siste årene har det vært en vekst i utdanningskapasiteten. Men selv med til dels meget store kapasitetsøkninger innenfor disse utdanningene, er det fortsatt mangel på kvalifisert personell. Og enkelte utdanninger, som ingeniør og førskolelærer, har problemer med å få nok kvalifiserte søkere.

Noen av våre utdanningsløp innenfor høyere utdanning er forholdsvis lange sammenlignet med andre land. Særlig gjelder dette de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagene på hovedfagsnivå. Mange studenter bruker lengre tid enn forutsatt. Det er dyrt både for den enkelte og for samfunnet.

Den store kompetansereformen ble behandlet av Stortinget i januar 1999. Tiltakene omfatter bl.a. bedre muligheter for voksne til å komme inn i utdanningsystemet, med bl.a. rett til utdanningspermisjon og tilrettelegging av studiefinansiering.

Høyrepartiene har vært noe skeptiske til reformen. Det samme har arbeidsgiverne vært, særlig når det gjelder permisjonsmulighetene og hvem som skal betale. For meg er det et paradoks at de kreftene som snakker høyest om individets valgfrihet i andre sammenhenger, er de som er minst villige til å la folk selv ta ansvaret for hvilken etter- og videreutdanning de skal ta.

Vårt mål er å utvikle tilbud som bygger på den enkeltes realkompetanse, og å gi fleksible tilbud tilpasset voksnes livssituasjon. Det betyr bl.a. mulighet til å kombinere jobb og utdanning. Det arbeides med å etablere et nasjonalt system for dokumentasjon og verdsetting av voksnes realkompetanse, med legitimitet både i arbeidslivet og i utdanningsystemet. En viktig utfordring blir å utvikle gode dokumentasjonsordninger.

Berg-utvalget har vurdert opplæring som ikke faller inn under opplæringslovene. Utredningen er nå på høring.

I arbeidet for en nasjonal satsing for etter- og videreutdanning vil Arbeiderpartiet legge stor vekt på det tette samarbeidet med partene i arbeidslivet. Det er de som vet hvor behovene er størst. Det er de som må være de sentrale i styringen av kompetansereformen.

I Norge har vi oppnådd store ting innen utdanning. Men løfter vi blikket utover våre egne grenser, er bildet et annet.

«Flertallet i Norge lever i velferd og trygghet – det gjør ikke flertallet i verden. I dag lever halvparten av jordas befolkning i fattigdom. Det er en skam», sa statsministeren i Regjeringens tiltredelseserklæring.

Få steder er skillene så brutale som i tilgangen til utdanning. Tall fra FN viser at

- mer enn 110 millioner barn, flertallet av dem jenter, og utallige voksne fullfører ikke eller har ikke tilgang på noen grunntidning
- minst 880 millioner voksne, hvorav to tredjedeler er kvinner, er analfabeter
- mer enn en tredjedel av verdens voksne har ingen adgang til trykt kunnskap, nye ferdigheter eller tilgang til den teknologien som kunne forbedre deres livskvalitet og hjelpe dem med å forme og tilpasse seg sosiale og kulturelle endringer, og forandringer i miljø og natur

Derfor vil Arbeiderpartiet satse på internasjonalt samarbeid og bistand innen utdanning. Utdanning er en viktig nøkkel til endring og utvikling, antakelig den viktigste. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet sitter inne med mye erfaring fra reformgjennomføringer og vil i samarbeid med norske bistandsmyndigheter bidra til økt kvalitet i norsk utdanningsbistand.

Vi har i år innledet et nært samarbeid med Elevorganisasjonen i Norge, lærerorganisasjonene og NORAD for å utnytte oppmerksomheten rundt Operasjon Dagsverk til å sette nord-sør-problematikken sterkere på dagsordenen i norsk utdanning.

Den nye regjeringen vil sette ny fart på arbeidet med en fornyelse og opprusting av utdanningen. Tiden er ikke inne for å hvile på gamle laurbær og vellykkede reformer.

Våre krav til framtidens utdanning, våre valg for kursen inn i en ny tid er klare. Vi vil gå freidig fram, mot en bedre skole – en FRISK skole. Vi vil fjerne sykdomstegnene i noen deler av skoleverket – vi vil ha en FRISK skole. Vi vil ha et dristig pågangsmot og framtidstro – vi vil ha en FRISK skole. Framtidens utvikling skal nemlig bygge på følgende hovedmål:

- fleksibilitet
- rettferdighet
- intensitet
- skaperkraft
- kvalitet

Vi skal lage en FRISK profil på utdanningssystemet.

Jeg kan ikke love at vi skal klare alt på en gang, men vi vil ta fatt, slik vi har bygd utdanningssystemet år for år, stein på stein.

Vi skal ha en fleksibel utdanning. Vi må ha evne til å se hva som kommer, og fange opp det som kan bedre utdanningen. Læreplanenes idealer og store handlingsrom

må kunne settes ut i livet. Særlig i ungdomsskolen er det nødvendig å tenke annerledes. Kompetanseutvikling må gi lærere mulighet til å fylle sine oppgaver. Opplæringen må være fleksibel, slik at alle elever får et tilbud tilpasset sine evner og forutsetninger.

Noen gir uttrykk for at den enhetsskolen som Arbeiderpartiet har kjempet for, bygger på at alle elever skal sikres like muligheter gjennom like opplæringstilbud. Det er feil. Tvert imot: Ett av våre viktigste prinsipper er å gi elevene tilpasset opplæring. Skal alle elever sikres likeverdig utdanning, må den enkelte møtes ulikt. Bare på den måten kan alle få mulighet for læring og personlig utvikling. Like muligheter og likeverd mellom forskjellige mennesker krever ikke likebehandling, men forskjellsbehandling. Noen trenger mer hjelp enn andre. Noen trenger en annen slags hjelp enn andre. Alle har ulike behov. Ett av mine viktigste budskap til alle de dyktige lærerne i norske skoler er at vi må bli enda flinkere til å bruke de mulighetene som ligger der, til å tilrettelegge opplæringen for den enkelte.

Skolen må bli mer fleksibel. Når vi åpner utdanningssystemet for nye grupper, må vi også tilby et større mangfold. Folk skal gå inn og ut av utdanning hele livet, ikke bare som ung elev og student.

For Arbeiderpartiet er det viktig at ulike opplæringsarenaer tas i bruk. Blant annet skal kompetanseutviklingsprogrammet stimulere til at mer opplæring skjer på arbeidsplassen og i arbeidssituasjoner. Det stilles store krav til raske omstillinger, fleksibilitet og nytenkning. Noe av hensikten med kompetanseutviklingsprogrammet er at private og offentlige virksomheter kan identifisere, uttrykke og oppfylle sine kompetansebehov, slik at vi skaper et samarbeid mellom arbeidslivet og de som står for utdanningstilbudet. Det må være utdanningsinstitusjonene som tilpasser seg folks behov, ikke omvendt.

Vi vil ha en rettferdig utdanning. Alle skal sikres en lik rett til utdanning. Det skal ikke være sosial bakgrunn, kjønn, etnisk tilhørighet eller økonomisk evne som bestemmer om man får mulighet til å ta utdanning, mulighet til å ta del i kunnskapssamfunnet.

Arbeiderpartiet vil kjempe mot et utdanningssystem som er kommersialisert og delt. Særlig er jeg bekymret for en utvikling hvor vi får stadig flere private grunnskoler. Det sies av og til når vi er mot private skoler, at vi er mot mangfoldet, at vår enhetsskole er en ensrettingsskole. Ingenting kunne være mer feil, for hva er ensretting? Ensretting er når vi får én skole for kristne barn, én skole for muslimske barn, én skole for jødiske barn, én skole for humanetiske barn, én skole for buddhistiske barn, én skole for rike barn, én skole for fattige barn. Det er ensretting. Det er sortering. Det er jo når barna går sammen i samme skole, at vi får mangfold.

Jeg vil innføre et nytt begrep istedenfor enhetsskolen. Jeg vil kalle den for «fellesskolen» – fellesskolen hvor direktørdatteren går sammen med snekkersønnen, hvor muslimer går sammen med kristne, hvor de teoretisk flinke går sammen med de ikke riktig så flinke. Det er kanskje den viktigste pilaren i vårt samfunn, at vi uansett bakgrunn går på den samme skolen, har de samme lærer-

ne, leser de samme bøkene, har gym sammen, reiser på ekskursjoner sammen, lærer oss å leve sammen, respektere hverandre, lærer oss å samarbeide. Regjeringen er villig til å ta kampen for det fellesskapet, for fellesskolen. En fellesskole for alle krever gode sosiale forhold på skolen. Vi vil fortsette vår innsats mot mobbing, gjengkriminalitet og sosial utrygghet i skolen.

Rettferdighet handler også om å gi dem som aldri fikk mulighet til å ta utdanning, en ny sjanse. Vi legger nå fram en lovproposisjon med en individuell rett for voksne til grunnskoleopplæring og til videregående opplæring. Vi tar et nytt skritt mot visjonen om alles rett til utdanning. Vi vil ha en rettferdig utdanning.

Rettferdighet er også likestilling mellom kvinner og menn. Kompetansereformen gir en ny mulighet for kvinner som aldri fikk utdanning. Det er et flertall av kvinner i høyere utdanning i dag, men likevel er bare en tredjedel av doktorandene kvinner. Norge har også et av de mest kjønnsdelte arbeidsmarkeder i den vestlige verden. Ser vi på hvilke utdanninger man velger, skjønner vi hvorfor. Vi vil arbeide for at kjønnsfordelingen til de ulike studiene utjevnes.

Vårt mål er å fremme lik sosial rekruttering til høyere utdanning. En god grunnskole og rett til videregående opplæring bidrar til dette. Studiefinansieringen er også viktig for å få en rettferdig utdanning. Aamodt-utvalget har sett på utdanningsstøtteordningene under Statens lånekasse for utdanning. Regjeringen vil følge opp arbeidet med Aamodt-utvalgets innstilling og se nærmere på hvilke tiltak vi skal foreslå.

Studier viser at høyere utdanning i Norge ikke er et byfenomen. Vi har lyktes med å gjøre høyere utdanning til et reelt alternativ for ungdom, uavhengig av geografisk tilhørighet. Den satsingen skal fortsette. Desentraliserte tilbud og tilbud om fjernundervisning er viktig for å kunne gi et fleksibelt tilbud om høyere utdanning. En sterk utbygging av studietilbudet i distriktene har sikret en jevn rekruttering til høyere utdanning over hele landet.

Rettferdighet omfatter solidaritet, både nasjonalt og globalt. Derfor vil departementet engasjere seg i bistandssamarbeid for å bidra til å utvikle gode utdannings-systemer i land som fortsatt sliter med å gi alle barn grunnleggende opplæring. Vi har derfor inngått en avtale med NORAD om samarbeid.

Vi vil ha en intensiv utdanning. I all virksomhet møter man kravet til mer intensitet og effektivitet. Også utdanningssektoren må utnytte ressursene bedre, bli mer effektiv uten å forringe kvaliteten. En større intensitet i utdanningen kan både frigjøre ressurser, øke gjennomstrømmingen og gjøre utdanningen mer lærerik og givende for elever og studenter.

Et viktig mål er å øke progresjonen i høyere utdanning. I dag ligger presset for å få progresjon i studiene på den enkelte student. Dårlig progresjon rammer studenten i form av sanksjoner fra Lånekassen og fra utdanningsinstitusjonen.

Arbeiderpartiet vil at også utdanningsinstitusjonen skal ta et større ansvar for studentenes progresjon. Det må bli viktigere, også økonomisk, at de studentene man

får inn, kommer gjennom studiet, og kommer ut igjen med den kunnskap og kompetanse som forventes og som trengs. Studieprogresjonen er for dårlig. Mye skyldes for dårlig oppfølging. Det er f.eks. et paradoks at man på universitetene har tettere oppfølging av studentene jo lenger de har studert.

En økt gjennomstrømming krever studenter på heltid. Det er mitt utgangspunkt når vi nå skal se på Aamodt-utvalgets innstilling. Målsettingen er å ha en stortingsmelding om studiefinansiering ferdig våren 2001, der utredningene fra Aamodt-utvalget, Mjøs-utvalget og Berg-utvalget ses i sammenheng. Det er klare forbindelseslinjer mellom utvalgene, og målet er et helhetlig blick på norsk utdanning etter år 2000.

Skal man få et intensivt og effektivt utdanningssystem, må man også ha gode planleggingsverktøy. Skal høyere utdanning fylle sine oppgaver, krever det bl.a. en god styring med dimensjonering av høyere utdanning. Vi trenger gode analyser og framskrivninger av hvilke grupper vi trenger å utdanne flere av i framtiden.

Intensitet handler også om læremiljøet. En skole der elevene selv deltar, må ta ansvar for egen læring, må legge planer og bidra til sin egen evaluering, skaper en mer interessant, mer engasjerende skole.

Vi vil ha en utdanning med skaperkraft. Vi vil ha en mangfoldig skole. Skal skolen utvikle seg, er vi avhengig av at noen går foran og viser vei. Kreativitet og skapende evner er viktig på alle nivåer og innen alle områder. Å være skapende handler om å kunne møte det uforutsigbare. En av utdanningens store utfordringer er å utvikle kreative og skapende evner som grunnlag for personlig og samfunnsmessig fornyelse.

Større mangfold krever større frihet, mer lokal tilpassing til lokale forhold, sosiale faktorer og arbeidslivets behov. Det betyr større ansvar for hver enkelt kommune, ja for hver enkelt skole.

Samtidig må vi sørge for å samle de erfaringene alle de ulike forsøkene gir oss. Det nye læringscenteret vil stå sentralt i det arbeidet. Senteret skal i nært samarbeid med kommuner og fylkeskommuner bidra til kvalitetsutvikling i skolen og opplæring, og stimulere til aktivt utviklingsarbeid. Organiseringen skal være brukervennlig og gi forenklinger både for kommunesektoren, skolene og departementet.

Vi vil ha en utdanning hvor kvalitet er et overordnet mål. Vi har gjort mye for å få flest mulig inn i utdanning. Nå er tiden kommet for å sette like mye inn på kvaliteten. Kravet om kvalitet skal være styrende for vår utdanningspolitikk.

- Vi bruker 15 milliarder kr på høyere utdanning. Vi må spørre: Får vi nok igjen for alle de pengene vi bruker?
- Vi har 21 000 ansatte i sektoren. Vi må spørre: Får vi det maksimale ut av all den kunnskapen de sitter inne med?
- Er forskningen god nok?
- Rekrutterer vi de beste lærerne?
- Blir elever og studenter stimulert til å yte sitt aller beste, til å strekke sine prestasjoner til det ytterste, til å bryte sine egne grenser?

Det er en krevende jobb å skape kvalitet i hele utdanningssystemet vårt, men vi har krav på kvalitet. Våre elever og studenter har krav på kvalitet. Arbeidsgiverne som venter på kompetente folk, har krav på kvalitet. Samfunnet som finansierer utdanningen, har krav på kvalitet. En høy kvalitet på det offentlige utdanningstilbudet er også den beste måten å sikre lik rett til utdanning på. En god offentlig skole er det sikreste bolverket mot privatisering.

Vi må skaffe oss skikkelige verktøy for å undersøke kvaliteten på alle nivåer. Vi trenger å innhente og få kunnskap om de kvalitative sidene ved utdanningen. Her må alle finne seg i å bli vurdert. Kvalitetsutvikling skal bidra til å videreutvikle og styrke all opplæring. Kvalitet i opplæringen må vurderes opp mot et bredt bakteppe av verdier og mål. Tradisjonelle tester og prøver kan gi oss noen indikatorer, men er ikke nok til å måle kvaliteten på læring i en vid betydning. Likevel må vi arbeide med å finne fram til indikatorer som gir oss en felles referanseramme når vi skal diskutere kvalitet, både lokalt og nasjonalt. Vi må bygge på andres erfaringer internasjonalt og tilpasse dem norske forhold.

Samtidig må vi sette elever, foreldre og lærere i stand til å delta i arbeidet med vurdering og kvalitetsutvikling av skole og utdanning. Derfor skal skole- og bedriftsbasert vurdering fortsatt være kjernen i den nasjonale strategien for kvalitetsutvikling. Vurdering må være til nytte både nasjonalt og lokalt slik at opplæringen kan legges best mulig til rette for den enkelte elev og student.

I høyere utdanning er det institusjonene som har ansvar for kvalitetssikring av både utdanning og forskning. Det er et ledelsesansvar som i framtiden må få langt større fokus. Norgesnetttrådet har som en av sine viktigste oppgaver å bistå de høyere utdanningsinstitusjonene med kvalitetssikring.

Kvaliteten på læreren er nøkkelen til kvalitet i skolen. Derfor er det viktig at vi fortsetter arbeidet for å styrke rekrutteringen til læreryrket. Stortinget har nettopp behandlet en rekrutteringsmelding med en rekke tiltak for å få flere og dyktige lærere. Regjeringen vil arbeide aktivt med å følge opp målsettingen om bedre lærerrekuttering.

Vi vil også se på det helhetlige lærings- og arbeidsmiljøet. Det har vært debattert over flere år. Jeg synes det må være på tide å konkludere her og nå. Det er ikke naturlig at det skillet skal være der. I en framtid der folk går inn og ut av en utdanningssituasjon, kan de ikke gå inn og ut av et beskyttet arbeidsmiljø. Mitt mål er å komme i havn med det arbeidet. Vi skal finne en løsning for å gi elever og studenter rettigheter i sitt daglige virke som andre tar som en selvfølge.

I forrige uke besøkte jeg Svensedammen skole i Drammen. Der hadde lærerne og elevene organisert skoledagen på en annen måte. Elevene måtte selv legge planer for arbeidet sitt gjennom uken. Det var en FRISK skole i praksis. Mer fleksibel organisering gav lærerne mer tid sammen med elevene. Mer tilpasset undervisning gav en mer rettferdig skole for den enkelte elev. Større ansvar for egen læring gav mer intensiv utdanning. Skolen bruk-

te sin skaperevne til å gå nye veier og utvikle utdanningen. Og viktigst av alt: Resultatet var bedre kvalitet på utdanningen, både lærere og elever hadde fått en bedre skole.

Regjeringens mål er en utdanning som gjør at vi fungerer sammen som samfunn. Vi vil ha en offentlig felleskole som er sosialt inkluderende. Vi vil ha et likeverdig opplæringstilbud med et mangfold som ivaretar alles behov. Vi vil videreutvikle den offentlige utdanningen slik at kvaliteten og tilliten bevares.

Vi går inn i en tid hvor vi har en tiårig grunnskole, en videregående opplæring for alle og et rekordhøyt antall studenter i høyere utdanning. Det er et godt grunnlag å bygge videre på. Det er et godt grunnlag å gå inn i en ny tid på.

Men vi skal ikke slå oss til ro med det forrige århundrets framskritt. Vi har et nytt århundre å forme. Vi har vår egen framtid å skape.

Vårt mål er ikke nådd før alle barn og unge er sikret utdanning og en god skolegang – i vårt eget land, men også alle andre steder i verden. Retten til utdanning er retten til en framtid. Muligheten til kunnskap er muligheten til et rikt liv, kanskje muligheten til livet selv.

Og bedre bør bærer vi ikke i bakken enn å gi den muligheten til alle.

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Redegjørelsen foreslås lagt ut for behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Redegjørelse av kommunal- og regionalministeren om distrikts- og regionalpolitikken

Statsråd Sylvia Brustad: Regjeringa har høye, men realistiske ambisjoner for distrikts- og regionalpolitikken. Målet om å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret står fast. Men det å prøve å låse folketallet for den enkelte kommune står for meg som urealistisk og direkte kunstig. Med den aldersstrukturen som mange kommuner har, ville det fordre at flyttestrømmen snus helt. Vi kan ikke vedta hvor folk skal bosette seg. Det er heller ikke noe mål at distriktsungdom ikke skal reise vekk fra hjemstedet. Tvert imot er det positivt at folk flytter på seg.

En viktig utfordring er imidlertid å tilrettelegge for tilbakeflytting og nyinnflytting. Det er skjev kjønns- og aldersbalanse i mange kommuner. Særlig må unge og kvinner få mulighet til å bruke sin kompetanse også i distriktene. Distriktene må bli mer attraktive som bo- og arbeidssteder for både menn og kvinner.

Regjeringa legger opp til å føre en aktiv distriktspolitikk. Økt vektlegging på nyskaping i næringslivet på både nasjonalt og regionalt nivå vil skape forutsetninger for en ny giv. Dette fordrer bl.a. fornyelse av offentlig sektor også i distriktene. Både offentlige og private kref-

ter må mobiliseres. Det ligger nye og spennende muligheter i utviklingen av ny teknologi og nye kommunikasjonskanaler. Teknologien av i dag er noe våre politiske forfedre bare kunne drømme om. La oss ta disse mulighetene i bruk.

I denne redegjørelsen vil jeg presentere Regjeringas distriktpolitiske ambisjoner innenfor rammen av følgende tre viktige temaer:

- Utvikling av robuste regioner – der samspillet mellom by og land står sentralt.
- Utvikling av et konkurransedyktig næringsliv – med vekt på nyskaping og kompetanseutvikling.
- Fornylse av offentlig sektor – der en helhetlig og samordnet offentlig politikk vil stå i fokus.

I den neste stortingsmeldinga om distrikts- og regionalpolitikken, som skal legges fram neste vår, legges det opp til en bredere og grundigere gjennomgang av Regjeringas distrikts- og regionalpolitiske innsatsområder.

Det er færrest levekårsproblemer i en del mindre vestlandskommuner og i byenes høystatusområder. Tilsvarende finner vi de dårligste levekårene i en del kommuner i Finnmark samt i sentrumskjernen i større byer. Det er med andre ord bydelen Vinderen på Oslo vest eller f.eks. Luster i Sogn og Fjordane som har de beste levekårene her i landet, mens enkelte finnmarkskommuner og bydeler som Sagene-Torshov i Oslo har de dårligste levekårene. Derfor er det misvisende å male et svart-hvitt bilde når det gjelder distrikts- og regionalpolitiske utfordringer i Norge. Vi har fortsatt en jobb å gjøre med å sikre alle like levevilkår og like muligheter, uansett hvor de måtte velge å bo. Landet vi bor i, er mangfoldig og variert, og avhengig av bosted fortoner utfordringene seg forskjellig.

Samferdselsutfordringene er annerledes i utkantkommunene enn i de store byene. I de store byene er et godt utviklet kollektivtransportnett mulig på grunn av befolkningsgrunnlaget og nødvendig av hensyn til miljø- og køproblemer. I utkantkommuner med spredt bosetting og store avstander vil utfordringene i større grad være å gi tilgang til infrastruktur på transportsiden som dekker behovene for framkommelighet, sikkerhet og forutsigbarhet for befolkning og næringsliv. Bedre veistandard er spesielt viktig for å styrke næringslivets konkurransevne i disse områdene. Regjeringa vil komme tilbake til dette i stortingsmeldinga om Nasjonal transportplan.

Fraflytting har preget mange utkantkommuner i hele det forrige århundre, til tross for politisk enighet om en aktiv politikk for å motvirke det. Fraflyttinga taper de mange små samfunnene for mennesker. Det betyr at de mister arbeidskraft, kundegrunnlaget for butikker og postkontor og elever i skolene. De nære nettverkene uttynnes. Distriktskommunene er langt mer økonomisk sårbare enn byene.

Mange av dem som flytter, flytter til byene. Der er det ofte trangere om plassen, større boligmangel, høyere levekostnader, men også flere utdannings-, jobb- og fritidstilbud. Byene har en del kulturtilbud som vi ikke finner i Bygde-Norge. Mange opplever dessuten at en kan leve friere i byen enn i et lite samfunn med noen få hundre el-

ler tusen mennesker. Det er ikke tilfeldig at f.eks. mange homofile søker til byene. Det kan være verdt å tenke over hvorfor det er slik. Jeg tror ikke økonomiske insentiver ville holdt dem tilbake i små distriktskommuner.

Samtidig kan friheten og individualismen, som særlig storbyen lokker med, være farlig. Rusmiddelmisbruk, kriminalitet, ensomhet og fattigdom finner vi oftere i By-Norge enn i Distrikts-Norge. Det er denne form for sosiale problemer som skaper de store ulikhetene spesielt i Oslo.

Som kommunal- og regionalminister føler jeg sammen med Regjeringa et ansvar for å bidra til å løse disse store problemstillingene.

Den gjensidige avhengigheten mellom by og land har økt. Distriktene og byene har ulike funksjoner for både næringsliv og befolkning. Distriktene har nærhet til viktige naturressurser, noe som er grunnlaget for en betydelig del av den verdiskapinga som skjer i landet. Samtidig representerer de et regionalt mangfold av levemåter og kulturelle uttrykk av stor verdi for landet som helhet.

Byene på sin side fungerer som viktige knutepunkter for foretak som er avhengig av fysisk nærhet til andre foretak, kunder og underleverandører. De er også sosiale og faglige læringsarenaer for ungdom med utferdstrang. Politikken for Distrikts-Norge kan ikke legges opp uten at vi også tar hensyn til hva som skjer i byområdene. Regjeringa ønsker derfor å se den distriktpolitiske innsatsen i nær sammenheng med både en aktiv bypolitikk og med regionalpolitikken for øvrig.

Framtidas distrikts- og regionalpolitikk bør i langt større grad enn til nå bli en politikk for utvikling av regioner. Regjeringa vil gi høy prioritet til arbeidet med å utvikle robuste service-, bolig- og arbeidsmarkedsregioner i alle deler av landet. Dette vil være positivt både for distriktene og for byene. Sterke regioner vil virke som motorer i utviklinga av Distrikts-Norge og vil motvirke ensidig tilflytting til de største byregionene fra distriktene. Dette er en trend vi ser i hele Europa, og som har pågått i nærmere ti år i de fleste EU-land. Sterke regioner er en motkraft mot sentralisering. Sterke regioner betyr mer lokalt selvstyre. Sterke regioner er et effektivt virkemiddel i distriktpolitikken.

Siktemålet med dette er å bidra til å skape sammenhengende og mer varierte arbeidsmarkeds-, bolig- og serviceregioner. Samferdsel og kommunikasjoner, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi, skal innad i regionene bidra til at arbeidsplasser, utdannings-, bolig-, tjeneste- og velferdstilbud er reelt tilgjengelig for innbyggere som også bor utenfor disse sentrene. Her er det mye bra arbeid på gang som vi ønsker å videreføre, og som vi ønsker å forsterke.

Vi må få til en mer effektiv bruk av våre virkemidler. Midlene må i langt større grad tilpasses situasjonen i hvert enkelt fylke. Det er derfor bl.a. igangsatt et forsøksprosjekt i Hedmark og Oppland hvor fylkene i større grad selv bestemmer hvordan ressursene skal brukes.

I prosjektet kalt «Morgenlandet» er kjernen et bredt fokus på omstilling og utvikling av de to fylkene. Det skjer i et nært samspill med næringslivet, organisasjons-

livet og offentlige etater. Målet er å redusere detaljstyringen og gi fylkesnivået, uansett hvordan det måtte bli i framtida, økt handlingsfrihet og dermed økte muligheter. Gjennom prosjektene skal en også vurdere hvordan oppgavefordelingen kan organiseres slik at en på best mulig måte løser de regionale utfordringer på tvers av sektorene.

Mange kommuner opplever fortsatt til dels sterk nedgang i folketallet. Jagland-regjeringa tok initiativ til en egen utkantsatsing for de kommuner med størst nedgang i folketallet. Det er satt i gang mange spennende prosjekter innenfor kultur, bolig, fritid, skole, næringsliv og ungdomsmedvirkning. Resultatene viser at den helhetlige tenkninga som utkantsatsinga representerer, er et riktig og viktig grep i distriktpolitisk sammenheng. Det vil fortsatt være behov for en spesiell innsats overfor denne type kommuner. Hvordan innsatsen skal innrettes, er et spørsmål vi vil komme tilbake til i en stortingsmelding neste vår. Ett sentralt element vil selvfølgelig bli forholdet til fiskeri- og landbrukspolitikken, siden disse næringene har stor betydning for en del av disse kommunene. Endrede kjønnsroller og endrede økonomiske betingelser i primærnæringene gjør at langt flere kvinner velger å flytte til mer sentrale strøk. Vi vil derfor vurdere å utvikle en særskilt utkantsstrategi rettet spesielt mot kvinner. Denne bør bl.a. innbefatte bygdeutviklingsmidler, etableringsstøtte, støtte til å starte bedriftsbarnehager, desentralisert undervisning og større mulighet til både grunn- og etterutdanning via fjernundervisning.

Nord-Norge-satsinga vil fortsatt ha høy prioritet. Regjeringa har vedtatt å opprette et eget statssekretærutvalg for regionalpolitikk for denne landsdelen. Dette utvalget vil bl.a. ha særlig oppmerksomhet knyttet til næringsutviklinga i Nord-Norge. Aktørene i landbruket i samarbeid med en rekke institusjoner i landsdelen vil utarbeide et forslag til etablering og organisering av et kompetanse-senter for landbruket.

Innenfor Barentssamarbeidet arbeides det med mange ulike prosjekter innenfor en rekke områder. Norge er også engasjert i Nordvest-Russland gjennom både SIVA og INTERREG. Nordvest-Russland har store ressurser, spesielt innenfor olje og gass, som det i framtida er naturlig å frakte sjøvegen til de europeiske markedene. Nord-Norge har kompetanse innenfor transport og logistikk som Nordvest-Russland vil ha nytte av. For Kirkenes og andre havner vil dette gi muligheter for økt aktivitet. Også på andre felt er det gode muligheter til å utvikle nærings-samarbeidet mellom våre nordligste fylker og Nordvest-Russland. Fortsatt norsk engasjement for en positiv utvikling i Nordvest-Russland er derfor viktig i regionalpolitisk perspektiv.

Innenfor regionalpolitikken har samarbeidet mellom regioner på tvers av landegrensar fått økt betydning og oppmerksomhet, både med hensyn til næringsutvikling og på det mellomfolkelige plan. EU er pådriver for et slikt samarbeid gjennom både å finansiere og ta initiativ til regionalt forankrede samarbeidsprogrammer. Grense-regionalt samarbeid er også viktig sikkerhetspolitisk. Jeg er glad for at internasjonalt samarbeid med utenlandske kommuner og regioner er i ferd med å bli en integrert del

av utviklingsarbeidet i norske kommuner og fylkeskommuner.

Norge er invitert med som deltaker i EUs nye grense-overskridende samarbeidsprogram INTERREG III. Regjeringa er opptatt av at næringslivet blir trukket aktivt med i det grenseregionale samarbeidet for å få mest mulig effekt av dette arbeidet. Det er ingen tvil om at INTERREG-satsinga gir mange utkantsstrøk i både Sverige og Norge unike muligheter til å delta i spennende prosjekter som de ikke ville hatt anledning til ellers.

Næringslivet må kontinuerlig arbeide for å øke kunnskapsnivået for å opprettholde og utvikle konkurranseevnen. Et konkurransedyktig næringsliv er avgjørende for bosettinga i distriktene og for å sikre grunnlaget for velferdssamfunnet vårt. Oljeindustrien har f.eks. hatt stor betydning for bosettinga på Vestlandet. Det samme kan sies om fiskerienes betydning for Kyst-Norge. I langt større grad enn tidligere vil de deler av landet som har et framtidsrettet og dynamisk næringsliv, også framstå som attraktive steder å bo. Behovet for entreprenører som kan skape nye bedrifter, er stort. Jeg er likevel overbevist om at en vesentlig del av nyskapinga i norsk næringsliv vil ta utgangspunkt i det eksisterende næringsliv, men trolig innenfor teknologi- og produktområder vi knapt nok kjenner til pr. i dag.

En viktig rolle for det offentlige er å bidra til nyskaping. Med de store og raske endringene vi ser i dag, både teknologisk og kunnskapsmessig og når det gjelder utenlandsk konkurranse, er det nødvendig med et sterkere og mer helhetlig grep for å få til mer regional nyskaping. Mye er usikkert, men kunnskap og kompetanse vil uansett være vår viktigste produksjonsfaktor i framtida. Derfor er utdanning og forskning så avgjørende. Vi må arbeide offensivt for at distriktene ikke skal bli hengende etter i utviklinga av nye kunnskapstunge bedrifter.

Regjeringa vil også vurdere å utvikle flere desentraliserte studiesteder innenfor høyere utdanning i alle deler av landet. Mange, kanskje særlig kvinner, vil med fordel nyte godt av disse tilbudene. Det må også legges til rette for at de som allerede er i arbeidslivet, får muligheter til etter- og videreutdanning.

For å legge til rette for flere kunnskapsintensive næringer i distriktene vil vi videreføre satsinga på nærings-hager.

Fra i år stilles det også krav til SND om at 30 pst. av distriktsutviklingstilskuddet skal nyttes til kompetanse-hevende tiltak i bedriftene.

For at bedrifter skal kunne bygge opp nødvendig kompetanse, er det et mål at alle typer utgifter til utdanning og opplæring for de ansatte skal likebehandles. Endring av forskrift om skattefritak for fri utdanning i arbeidsforhold ble nylig vedtatt, og omfatter også utgifter til etter- og videreutdanning. Rekruttering av kvalifisert arbeidskraft kan også sikres av bedriftene selv ved at de samarbeider gjennom opplæringskontor og opplæringsringer, og på den måten også få flere lærlingkontrakter.

Når det kommer til stykket, er nyskaping og etablering i første rekke avhengig av kulturelle og sosiale forhold og enkeltpersoners kunnskap og kompetanse. Kjønn

spiller også en rolle her. Det kan dessverre virke som det er like lite sannsynlig at kvinner blir sin egen arbeidsgiver som det er at menn blir førskolelærere. Derfor er holdningsskapende arbeid og motivasjonsarbeid noe som vil stå sentralt i arbeidet med å tilrettelegge for flere entreprenører, og da spesielt kvinnelige entreprenører. Vi ønsker å øke innsatsen på dette området gjennom å gå inn i sterkere grad i utdanningssystemet og stimulere til økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og næringslivet.

Vi ønsker også å få til en bedre tilpasning og differensiering av virkemidlene i forhold til behovene både når det gjelder ungdom og kvinner og i forhold til ulike livsfaser.

Tradisjonelle ressursbaserte distriktsnæringer vil fortsatt være svært viktig. Det bør være et siktemål at råvarene skal bearbeides mest mulig i distriktene. Norge har rettigheter til å utnytte noen av verdens mest produktive fjord-, kyst- og havområder. Dette gir unike muligheter for framtidig verdiskaping basert på havets egne produksjonsressurser. Gjennom det århundret vi har bak oss, har fiskerinæringa vist evne til tilpasning og ikke minst til nyskaping. Norsk fiskeri- og havbruksnæring har erfaring og kompetanse til å generere økt verdiskaping. Disse fortrinnene danner grunnlaget for bærekraftig vekst. Det er derfor politisk vilje til å iverksette en ekstra satsing på marin sektor. Vi går inn for at etablering av et nytt statlig-privat investeringsselskap og et eget teknologifond, som bl.a. skal bidra til tiltak for å øke videreføringa innen alle deler av fiskerinæringa, blir utredet videre. Det ligger store muligheter i å utvikle nye produkter og vinne nye markeder ved hjelp av råstoff fra fiskeri og havbruk. Vi ønsker å fange opp nye muligheter innenfor denne næringa, men da trenger vi også økt forskningsinnsats på dette feltet.

Om kort tid skal St.meld. nr. 19, landbruksmeldinga, behandles. Landbruksnæringa har en viktig rolle i distriktpolitisk sammenheng. Den internasjonale utviklinga medfører at vi står overfor spennende utfordringer. Jord, skog, utmark, ferskvann og kompetanse skal gjennom primærproduksjon og videreføring tilfredsstillende forbrukernes ulike ønsker og storsamfunnets krav til fellesgoder. Skognæringa har stor betydning for distriktene, både i form av arbeidsplasser, bosetting og for å vedlikeholde et særnorsk kulturlandskap. Det ligger store muligheter for ny videreføring og økt verdiskaping lokalt innen denne næringa.

En god distriktpolitikk er også en god samepolitikk. Vi må fortsette arbeidet med fornyelse og omstilling av næringslivet også i de samiske områdene, både for å fremme utvikling av samiske bygder og samisk språk og kultur og ut fra økologiske hensyn. Det vil bli lagt særlig vekt på å utvikle kombinasjoner av næringer i pakt med samiske tradisjoner og som en del av en bærekraftig ressursutnyttning.

Bosetting i distriktene krever også en effektiv og god offentlig sektor som kan produsere gode velferds- og tjenestetilbud. Godt utbygd infrastruktur og velferdstjenester er grunnleggende forutsetninger for vekst, jobbskaping og næringsutvikling i alle landets regioner. Region-

nivåets rolle i arbeidet med å tilby disse tjenestene på en best mulig måte vil bl.a. bli vurdert av Oppgavefordelingsutvalget, som kommer med sin innstilling i juli i år. Regjeringa vil komme tilbake til dette spørsmålet i en egen sak til Stortinget neste vår. Dette vil også få betydning for distrikts- og regionalpolitikken i tida framover.

Bosettingsmønster og næringsliv i ulike deler av landet blir påvirket av summen av nærings-, infrastruktur-, utdannings- og kulturpolitikk og velferds-, tjeneste- og lokaliseringpolitikk. Jeg vil konsentrere meg om to sentrale temaer som går på tvers av nesten alle sektorområder, nemlig tilgangen på velferd og tjenester og statlig lokaliseringpolitikk.

En likeverdig tilgang på velferdsgoder, nødvendig infrastruktur og offentlige tjenester er grunnleggende forutsetninger for bosetting og utvikling i alle deler av landet vårt. Målet om et likeverdig tjenestetilbud står sterkt i Norge. Det skal stå ved lag. Utgangspunktet må være et selvfølgelig krav om at offentlige goder bygges ut og representerer et noenlunde likeverdig tilbud til alle landets innbyggere, uavhengig av bosted og inntekt. Utjamningsmeldinga viser at det har skjedd en vesentlig utjamning mellom by og land. Det er imidlertid fortsatt store problemer mange steder, noe som bl.a. skyldes lange avstander og dårlig lege- og lærerdekning. Tilgjengeligheten til offentlige velferds- og infrastrukturtenester må sikres også for folk utenfor sentra.

Vi vil jobbe for å utvikle en kreativ og nyskapende tjenestesektor hvor det også er plass for stor frivillig innsats.

Det kommunale inntektssystemet må bidra til å skape trygghet for kommunene, slik at de blir satt i stand til å yte likeverdige tjenestetilbud. Kommunenes inntekter skal økes. Men penger til viktige formål kan ikke bare komme gjennom økte bevilgninger. Vi vil stille krav både til organisering og bruk av penger. Samtidig må politiske myndigheter lokalt ha frihet til å prioritere mellom sektorer og i valg av løsninger. Vi må tenke nytt og se om vi kan bruke ressursene på en bedre måte. I den forbindelse er det som kjent etablert en prøveordning med konsultasjoner mellom Regjeringa og Kommunenes Sentralforbund. Jeg har store forventninger til det. Jeg tror vi gjennom det skal kunne bidra til en felles forståelse av virkeligheten, komme lenger, og at vi på den måten også skal kunne bidra til mindre statlig styring og mindre øremerkede midler, og på den måten styrke lokaldemokratiet.

Regjeringa har som et ledd i utkantsatsinga satt i gang et program for etablering av offentlige servicekontorer. 70 kommuner med negativ befolkningsutvikling ble invitert til å delta, og så langt er det 47 som har meldt sin interesse. Jeg har tro på at det programmet kan bidra til å sikre befolkninga i mindre kommuner god tilgjengelighet til ulike typer tjenester. Hensiktsmessig bruk av ny teknologi kan effektivisere ressursbruken og gi bedre tjenester for den delen av befolkninga som har store reiseavstander til offentlige kontorer.

Den nye informasjons- og kommunikasjonsteknologi er ikke bare interessant for å bedre statlig tjenesteproduksjon. Det vil også være en av de viktigste kildene til

(Statsråd Brustad)

nyskaping, verdiskaping, effektivisering, økt konkurransekraft og omstrukturering i næringsliv og offentlig virksomhet. Derfor vil det også være helt sentralt innenfor videreutvikling av våre tjenestetilbud, og det kan også få betydning for lokalisering av næringsliv og statlig virksomhet. Regjeringa har som mål at den nye teknologien skal komme alle til gode. Det er viktig å sette i gang en nasjonal satsing for å sikre at bredbåndnett og bredbåndstjeneste kan utnyttes av husstander, offentlige virksomheter og bedrifter over hele landet. Norges befolkning skal derfor i løpet av de kommende åra ha tilbud om tilknytning til bredbåndnett og bredbåndstjenester og andre kommunikasjonskanaler til rimelige priser.

I distrikts- og regionalpolitikken blir det ofte fokusert på det vi kan kalle de «harde pakkene», som veger, bygg, havneanlegg og næringsutvikling. Vi må imidlertid vokte oss for kun å prioritere helse, samferdsel, næring, bolig, bygg og bedrifter, som i seg sjøl er viktig. Vi må også ha med oss at uten en meningsfylt fritid er det få som kan leve et helt og fullverdig liv. Fritida skal gi oss påfyll av krefter, nye ideer, tanker og verdier. Fritida handler om kultur – i alle dens meninger av begrepet. Få vil bo i områder der det ikke tilbys noe kultur. Jeg vil advare mot at kulturen blir satt i bakerste rekke, som den sektoren man gir penger til dersom det er noe til overs. Jeg tror at de kommunene som ikke har et rikt kulturliv, vil miste innbyggere til fordel for dem som satser på kultur. Derfor er kultur også viktig i en distriktpolitisk sammenheng. Gjennom kulturen blir vi bevisst på hvem vi er, hvorfor vi er sånn, og hvor vi hører til.

Regjeringa har fornyelse av offentlig sektor som et av sine viktigste mål. Hensikten er at velferdstilbudene og tjenestetilbudene skal bli bedre. En av våre viktigste utfordringer er å unngå at dette arbeidet kommer i konflikt med distriktpolitiske mål. Fornøyelse skal ikke bety at tjenester og arbeidsplasser sentraliseres på en slik måte at distriktene blir taperne. Tvert imot, ambisjonen er at samlede ytelser skal bli bedre i alle deler av landet.

Vi må se nærmere på hvordan vi kan omfordele oppgaver og utnytte kompetent arbeidskraft gjennom aktiv bruk av bl.a. elektronisk kommunikasjon. I den helt nødvendige fornyelse, omstilling og effektivisering må den regionale spredning av tjenester og arbeidsplasser være en viktig rammebetingelse.

De omstillinger som skjer, bl.a. i Posten, kan være et eksempel på hvordan samordning mellom ulike endringsprosesser kan gi nye muligheter. Gjennom postfilialer, landpostbudtjenester og ikke minst offentlige servicekontorer kan tjenesteytinga endres og faktisk i mange tilfeller forbedres. Omstillinga i Posten kan også være et eksempel på de teknologiske muligheter som kan åpne seg. Posten representerer en meget velutviklet infrastruktur i form av et IT-nett som forgrener seg til alle deler av landet, og personalressurser med kompetanse til å håndtere transaksjoner i store volumer. Denne omstillinga må vi se i sammenheng med pågående endringer i annen statlig virksomhet. Jeg er opptatt av at vi må forsøke å snu situasjonen til noe positivt og utnytte de ressursene

som allerede ligger der, men på nye måter. Dette er et spørsmål vi vil følge opp i tida framover.

Avslutningsvis vil jeg si: Vi ønsker å legge opp til en åpen prosess rundt arbeidet med stortingsmeldinga om distrikts- og regionalpolitikken, som kommer neste vår. I løpet av de nærmeste månedene vil vi derfor arrangere åpne meldingsmøter med ulike temaer, og diskusjonsnotat er lagt ut, bl.a. på Internett, hvor vi ønsker innspill i denne viktige prosessen.

Arbeiderpartiets kanskje mest kjente slagord noen sine er: «By og land, hand i hand». For meg uttrykker det slagordet likhet, toleranse og solidaritet med hverandre uansett hvor vi bor i dette landet. Vi trenger byene, og vi trenger bygdene. Det er på bakgrunn av det denne redegjørelsen må forstås. Regjeringa har visjoner om å framstå som en regjering som jobber for like levevilkår for alle – uansett hvor i landet en måtte bo.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at kommunal- og regionalministerens redegjørelse utlegges for behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 3

Interpellasjon fra representanten Erna Solberg til kommunal- og regionalministeren:

«Inntektssystemet for kommunene har nå små incentiver til at tilrettelegging for næringsutvikling blir en prioritert oppgave i kommunene. Endringene i inntektssystemet har gjort flere kommuner til minsteinntektskommuner. Av 435 kommuner er nå 397 såkalte minsteinntektskommuner. Disse sitter kun igjen med 10 øre av den siste kommunale skattekrone de mottar. Samtidig har fjerningen av selskapskatten svekket egeninteressen av næringsutvikling for alle kommuner. Flere kommuner oppdager at det vil være lønnsomt for kommunen å redusere bemanningen på kemnerkontorene, nok et eksempel på at innteksgrunnlaget i form av skatteinntekter har for liten betydning for kommunene.

Mener statsråden at dagens situasjon er tilfredsstillende, eller burde mer av den lokale verdiskapningen blitt igjen i kommunene og inntektssystemet endres for å oppnå dette?»

Erna Solberg (H): Denne interpellasjonen er stilt til kommunal- og regionalministeren fordi det er flere signaler som tyder på at endringer som er gjort i inntektssystemet for kommunene de siste årene, i sum har gitt oss et system som vi mener har flere svakheter.

For det første gir inntektssystemet for dårlige incentiver til å legge til rette for næringsutvikling. For det andre har endringene svekket istedenfor å styrke distriktskommuner som har utviklet et sterkt næringsliv, og dermed bidratt til å svekke distriktene. For det tredje: I felles arbeidsmarkeder er balansen mellom bostedskommuner og arbeidskommuner blitt alvorlig forrykket.

Fra Høyres side mener vi at inntektssystemet for kommunesektoren må bygge på noen hovedhensyn: for det første at kommunene må likebehandles når det gjelder

overføringer i forhold til objektive kriterier, for det andre at inntektssystemet må bygge på positive incentiver til egen økonomisk utvikling, og for det tredje at inntektssystemet må bygge opp under et kommunalt selvstyre.

Da inntektssystemet i 1996 ble justert etter den såkalte Rattsø I-utredningen, ble det fra de fleste partier understreket betydningen av at inntektssystemet burde inneholde bedre incentiver for at kommunene skulle øke sitt eget inntektsgrunnlag, og det ble gjort ved at kommunene skulle sitte igjen med mer av de siste skattekroneene enn tidligere.

Problemet med den endringen var at den hadde to effekter. Den ene var den man ønsket, fokuset, nemlig å la minsteinntektskommunene få beholde litt mer av skattekroneene. Det var en endring som også Høyre varmt støttet. Den andre siden, den negative siden, av denne endringen, var at man samtidig økte antallet minsteinntektskommuner fra i overkant av 300 til i dag nærmere 397. Det innebar at en rekke kommuner fikk mindre incentiver enn de tidligere hadde hatt, på grunn av denne endringen.

Nå er det altså slik at 10 øre av den siste skattekrone kommunene sitter igjen med, er deres. Da blir også antallet skattekroneer til kommunene viktig. Her har stortingsflertallet nesten hvert år siden 1993 bidratt til å redusere skattekroneene ved å redusere andelen av skatteinntekter som del av kommunenes inntekter gjennom å redusere kommunenes andel av skattøren. På toppen av dette er kommunenes andel av selskapskatten overført til staten. Disse tre elementene bidrar til å svekke impulsene for næringsutvikling og impulsene til at en kommune skal kunne øke eget skattegrunnlag og la det være styrende, f.eks. for arealpolitikken.

Et klart tegn på dette har vært at en rekke kommuner i løpet av høsten for dette årets budsjettbehandling har stilt spørsmål ved sine egne utgifter til kemnerkontor. Dette er dokumentert fra en rekke kommuner, bl.a. Kristiansand og Moss, der denne debatten har vært stor. Når ekstra innfordringer av skatter ikke gir kommunene en avkastning som dekker lønnsutgiftene til bemanningen for å få dette til, vil enhver kostnadsbevisst rådmann eller kommunepolitiker være tvilende til om det er der kommunen skal bruke pengene sine.

Andre signaler dukker også opp. Næringsdrivende som ønsker utvidelser av sine bedriftsområder, møter holdninger fra kommunen som tyder på at andre formål enn næringsutvikling prioriteres i arealplanleggingen nå, klart begrunnet med at kommunen ikke får noe direkte igjen for økte inntekter til bedriftene og økt lønnsomhet i dem.

I distriktskommuner som har utviklet et godt næringsliv, og som bl.a. baserer seg på innpendling for å få nok arbeidskraft, har selskapenes skatteinntekter bidratt til at kommunene har kunnet etablere seg også som attraktive bokommuner. Og en del kommuner har innpendling ikke bare fra nabokommunene, men også faktisk fra våre naboland.

I distriktpolitikken har dette vært viktig for å skape stabil arbeidskraft i vekstkraftige regioner. På den måten har man før gjennom endringene i inntektssystemet indi-

rette støttet de mest levedyktige distriktskommunene og laget buffere mot andre mer sentraliserende krefter som vi har. Det er nå endret. For flertallet er det ikke naturlig at kommuner i områder som bidrar sterkt til hele landets verdiskapning, faktisk sitter igjen med noe mer av inntektene enn andre kommuner gjør. For oss ville det være naturlig. Det ville også skape en underliggende kraft i næringsutviklingen, fordi alle ville sett positivt på å avsette areal.

Det er videre påfallende at ulike næringsvirksomheter skal behandles så ulikt som det gjøres i dag, i forhold til lokalsamfunns avkastning av denne næringsvirksomheten. For det første er det jo sånn at når selskapskatten er flyttet, er det bare den etterskuddspliktige næringsvirksomheten som er blitt statlig. Det betyr at selskapsformene, hvordan man er organisert i næringsvirksomheten, blir avgjørende for om næringsvirksomhet gir skatteinntekter til kommunen eller ikke.

En rekke kystkommuner opplever nå dette fordi omstruktureringen i fiskeri- og havbruksnæring går fra å være deltakerliknende selskaper til aksjeselskaper. I Austevoll kommune medfører en slik endring tap av skatteinntekter i flermillioners-klassen.

Enda mer påfallende er den forskjellsbehandlingen som stortingsflertallet har gjort av kraftkommuner og kommuner med annen næringsvirksomhet – mange som også drar nytte av felles ressursgrunnlag på samme måte som kraftkommunene. Mens Stortinget nesten samlet har ment at kraftkommunene må få en stabil og stor inntektskilde for den utnyttelsen av naturressurser og næringsvirksomhet som er knyttet til det, er samme tanker knyttet til andre næringer og naturressursutnyttelse, helt borte. Og parallellen til selskapskatten er helt klar i dette forholdet, for den såkalte naturressursskatten avregnes krone for krone mot den statlige selskapskatten for kraftselskapene.

Høyre mener at kraftkommunene skal få de inntekter som skatteforliket la grunnlag for i 1996, men vi synes jo egentlig at tankegangen bak at kraftkommunene skal ha en spesiell rett til en del av inntektene, også burde gjelde for andre kommuner med annen næringsstruktur, og burde vært mer fremtredende også i diskusjonen om et inntektssystem.

Det har forbauset meg at dette ikke har trengt gjennom i en del av sentrumpartiene, fordi de har vært svært opptatt av kraftkommunenes inntekter. At statsrådets parti, Arbeiderpartiet, ikke tenker slik, er kanskje ikke så rart med tanke på den ideologiske tradisjonen for både plantenkning, sentralisering og omfordeling som partiet har hatt. Partiet har heller ikke hatt noen tradisjon for å ta det kommunale selvstyret på alvor, ei heller for å stimulere det. Sentrumpartiene har nok mer å svare på i denne sammenhengen, siden de var med på omleggingen av selskapskatten, spesielt Senterpartiet.

I en del vekstkommuner avslår man i dag bedriftsetableringer, fordi nyetablering utløser store både direkte og indirekte utgifter som kommunene ikke føler kan forsvares i forhold til andre presserende oppgaver, spesielt ikke når det ikke skal motsvares av senere inntekter fra de

samme bedriftene. Nå vil mange kunne si at det er vel greit nok, og så etablerer de seg i mindre pressede områder andre steder i Norge. Dessverre er ikke det alltid et faktum når vi nå er inne i en langt mer globalisert økonomi. Alternativet er ikke nødvendigvis et sted i Norge. Stedet for bedriftsetablering kan være begrunnet med nærhet til spesielle utdanningstilbud, nærhet til en lokal såkalt cluster, nærheten til kvalifisert arbeidskraft fordi andre bedrifter driver med noenlunde den samme aktiviteten. Alternativet er allerede i dag – og blir det sterkere i fremtiden – etablering i andre land for en rekke type bedrifter, ikke andre steder i Norge. Når vekstområder da avviser bedriftsetablering, som f.eks. enkelte kommuner i Vestfold har måttet gjøre, har det en betydning også for konkurransedyktigheten til Norge.

Vi snakker kanskje for begrenset om fordelingspolitikk når vi diskuterer kommunenes inntektssystem. Hvis vi gjør det, risikerer vi at vi ser bort fra at dette også må være et element i hvordan vi skal oppnå et fremtidsrettet og konkurransedyktig Norge. Etter vår mening er det derfor viktig å jobbe videre med hvordan inntektssystemet bør innrettes for også å ta hensyn til næringsutvikling.

Da denne interpellasjonen først ble stilt, var det til den forrige regjeringen. Nå kommer denne debatten tett opp i fremleggelsen av kommuneøkonomiproposisjonen og vurderingen av oppfølgingen av Rattsø. Vårens proposisjon tror nok ikke jeg likevel vil gi noe endelig nytt inntektssystem for kommunene, det vil nok hele tiden være en endring av dette. Men spørsmålet er hvilken vei de fremtidige endringene skal gå. Mener statsråden at disse problemstillingene som tas opp i interpellasjonen, i det hele tatt er problemstillinger som hun vil arbeide videre med? Og mener hun at mer av lokal verdiskaping bør bli igjen i kommunene, og at inntektssystemet også må vurderes i fremtiden i lys av dette?

Statsråd Sylvia Brustad: I interpellasjonen reiser representanten Solberg spørsmålet om mer av den lokale verdiskapinga bør bli igjen i kommunene. Mitt svar på dette er: Ja, Regjeringa har som ambisjon at kommunene skal få beholde mer av sine egne skatteinntekter.

Hensynet til det lokale selvstyret tilsier at finansieringa av kommunesektoren bør ha en sterk lokal forankring. Regjeringa ser på det som viktig å gi kommunesektoren en mer selvstendig økonomisk stilling gjennom å redusere avhengigheten av statlige overføringer. Lokale skatteinntekter bør utgjøre en vesentlig del av kommunesektorens inntekter. Denne andelen er i dag i overkant av 44 pst. Regjeringa har derfor til hensikt å trappe opp skatens andel av kommunesektorens inntekter, i samsvar med tidligere behandling av dette spørsmålet i Stortinget. Dette rokker likevel ikke ved prinsippet om at vi må ha en omfordeling mellom kommuner for å sikre et likeverdig tjenestetilbud.

Kommunesektoren er et viktig verktøy for å sikre utjevning og fordeling av velferdsgodene. Derfor er det også viktig at kommunene sikres likeverdige muligheter til å løse sine velferdsoppgaver. Det økonomiske inntektssystemet er avgjørende for å sikre dette. Ingen kom-

muner er like, verken befolkningsmessig, geografisk eller på andre områder. Inntektssystemet skal ivareta den overordnede målsettinga å utjevne slike forskjeller, slik at kommunenes økonomiske forutsetninger for å gi folk velferdstjenester jevnes ut.

Den viktigste årsaken til forskjeller i tjenestetilbud mellom landets kommuner er at de har forskjellig inntektsgrunnlag. I inntektssystemet er det derfor et inntektsutjevrende tilskudd. Hensikten med dette tilskuddet er å jevne ut de store forskjellene i skatteinntekter mellom kommunene. Fra og med i år skjer som kjent inntektsutjevninga mellom kommunene fortløpende gjennom året. Det betyr en rask kompensasjon for kommuner som opplever svikt i skatteinntektene.

Ved behandlinga av Inntektssystemutvalgets andre delutredning vedtok Stortinget å overføre selskapsskatten fra kommunene til staten fra og med 1999. Selskapsskatten var svært ujevnt fordelt mellom kommunene. Statlig selskapsskatt gir mindre forskjeller i skatteinntektene og dermed et mer likeverdig tjenestetilbud mellom kommunene.

Jeg vil også minne om at mange av de store bedriftene her i landet har sitt hovedkontor i Oslo, til tross for at store deler av virksomheten skjer rundt omkring i det ganske land. Med kommunal selskapsskatt kom Oslo som hovedkontorkommune godt ut av dette. Samtidig lå store deler av arbeidsplassene og kostnadene ved å etablere arbeidsplassene rundt omkring i mange distriktskommuner. Den omlegginga som ble gjort med økt personskatt i stedet for selskapsskatt, har ført til at en større del av verdiskapinga blir igjen i de kommunene der den faktisk skjer.

I interpellasjonen hevder representanten Solberg at inntektssystemet for kommunene har små incentiver til at tilrettelegging for næringsutvikling blir en prioritert oppgave i kommunene. Jeg er klar over at det kan være en sammenheng mellom inntektsutjevninga og kommunenes næringspolitiske innsats. Undersøkelser som er utført, tyder imidlertid på at økte kommunale inntekter ikke er det eneste motivet for å legge til rette for næringsutvikling. Kommuner vil ha en klar interesse av å være med på å legge til rette for arbeidsplasser for sine innbyggere.

I en forskningsrapport fra 1994 ble lokalpolitikere spurt om kommunene bør engasjere seg i å utvikle næringsgrunnlaget i kommunen. Her viste det seg, interessant nok, at politikerne i minsteinntektskommunene faktisk var mer positive til dette enn politikerne i de øvrige kommunene. Dette tyder på at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom inntektsutjevning og kommunenes engasjement for næringsutvikling. Jeg ser det allikevel slik at kommunene bør ha igjen noe økonomisk for å føre en aktiv næringspolitikk. Dette er da også en av grunnene til at inntektsutjevninga er utformet slik som den er, med delvis heller enn full utjevning.

I behandlinga av Inntektssystemutvalgets første delutredning vedtok Stortinget å trappe ned graden av inntektsutjevning. Tidligere var det slik at en minsteinntektskommune som fikk inn en ekstra skattekrone, ikke satt igjen med noe ekstra – alt gikk til fellesskapet. Nedtrappinga

av kompensasjonsgraden i inntektsutjevninga fra 100 pst. til 90 pst er et virkemiddel for å stimulere kommunene til å styrke sitt lokale skattegrunnlag, bl.a. gjennom å satse på tilrettelegging for næringsutvikling.

Kommunenes næringspolitikk er imidlertid mer enn bare bedriftsrettede tiltak, næringsvennlige reguleringsplaner og utbygging av infrastruktur. Et godt kommunalt tjenestetilbud er en forutsetning for næringsutvikling i kommunene. Kommunenes tjenestetilbud, f.eks. innenfor skole, barnehage og rekreasjon, vil også påvirke tilgangen på kvalifisert arbeidskraft og dermed ha betydning for hvor bedrifter etablerer seg.

Inntektssystemet utjevner forskjeller, slik at kommunene skal kunne gi mest mulig likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. I tillegg skal inntektssystemet ivareta politiske målsettinger om en livskraftig distriktpolitikk. Distriktskommuner kan dermed tilby et bedre tjenestetilbud enn de ellers kunne ha gjort, og dermed også bli et mer attraktivt lokaliseringssted for næringslivet. Inntektssystemet kan på den måten både ivareta hensynet til et likeverdig tjenestetilbud og gi grunnlag for næringsutvikling i de kommunene som har størst behov for slik utvikling. God fordelingspolitikk kan også være god næringspolitikk!

I interpellasjonen utfordrer representanten Solberg Regjeringa til å endre det kommunale inntektssystemet. Jeg viser her til at Stortinget har bedt om en gjennomgang av inntektssystemet i kommuneøkonomiproposisjonen. Den kommer som kjent den 19. mai.

I den gjennomgangen vil Regjeringa se nærmere på konsekvensene av Rattsø I og II. Jeg har selvfølgelig merket meg at kommunalkomiteen i sin budsjettinnstilling for 2000 peker på at siktemålet med denne gjennomgangen må være å få til en noe jevnere fordeling av kommunesektorens totale inntekter.

Vi står selvfølgelig her overfor en målkonflikt. Mindre inntektsutjevning vil kanskje kunne stimulere til tilrettelegging for næringsutvikling, men det kan også gi større forskjeller i tjenestetilbudet mellom kommunene.

Jeg legger til grunn at hensynet til en rettferdig fordeling av inntektene må tillegges stor vekt. En ambisiøs inntektsutjevning er nødvendig for å gi grunnlag for et likeverdig tjenestetilbud i kommunene. Samtidig bør inntektsutjevninga utformes slik at en aktiv næringspolitikk har betydning for kommunenes inntektsnivå. Kommunene bør også få en større del av sine inntekter som skatteinntekter enn tilfellet er i dag, slik at mer av den lokale verdiskapinga blir igjen i kommunene.

Erna Solberg (H): Jeg er glad for at statsråden i sitt innlegg understreket at man i fremtiden skal sørge for at kommunene får igjen mer av sine egne skatteinntekter. Det forholder seg til ett av de tre tegnene på endringer som er gjort, som jeg mener har bidratt til en negativ utvikling i forhold til det at kommunene i større grad skal kunne leve av sine egne skatteinntekter. Jeg håper også det blir gjennomført i realiteten. Jeg minner om at dette har vært en målsetting helt siden man bl.a. fjernet selskapsskatten, men at flertallet hver høst har gått den an-

dre veien og faktisk utjevnet og redusert skattøren i forhold til det. Målsettingen om 50 pst. i skatteinntekter, som var en målsetting for *flertallet* – vi hadde ønske om en høyere sats – har man altså gått feil vei i forhold til. Man har gått fra 47 pst. til 44 pst. etter at man fastsatte målsettingen.

Når det gjelder inntektsutjevningen, er jeg enig i at det trengs en basis i alle kommuner for å kunne levere noenlunde likeverdige tjenester. Men man kan tenke seg å utforme inntektsutjevning på helt ulike måter. Man kan bl.a. tenke seg at en inntektsutjevning blir mer asymmetrisk oppover – altså at den ikke er symmetrisk i forhold til kuttet oppover og nedover. Man kan tenke seg at man trekker flere kommuner inn i inntektsutjevningen, men lar flere kommuner også sitte igjen med mer. Jeg synes man skal tenke litt kreativt, for slik som utviklingen er nå, er det ganske store tegn som tyder på at kommunene i større grad, selvfølgelig i en presset økonomi, også nedprioriterer næringsutvikling.

Så er det et annet spørsmål som også er dukket opp i kjølvannet av endringen av selskapsskatten, som jeg så vidt berørte i interpellasjonen, nemlig det faktum at det er gjort endringer i selskapsstrukturen, også påvirker endringer når det gjelder hvilke kommuner som på en måte har tapt på reformen av selskapsskatten.

Jeg har et oppfølgingsspørsmål til statsråden: Vil man nå gå gjennom og sikre en evaluering av både de kompensasjonsordningene som blir gjort, og effekten av å fjerne selskapsskatten ute i kommunene – altså hvilken betydning det har hatt for ulike kommuner?

Som tidligere leder av kommunalkomiteen, har statsråden vært klar over, når vi har reist rundt til ulike fylker, at i alle fall halvparten av kommunene har ment at de har tapt mer enn de har fått igjen på reformen. I tillegg til den mer ideologiske motstanden som har vært, mener man altså at man har tapt, til tross for at da den forrige regjeringen la frem hvordan konsekvensene skulle være, var det Oslo, Bærum og Asker som skulle tape, pluss ti distriktskommuner som hadde en spesiell næringsvirksomhet.

Når det gjelder forholdet knyttet til spørsmålet om hovedkontor, synes jeg at flertallet på Stortinget har overdrevet betydningen av det. Finansdepartementet hadde under arbeid, før selskapsskatten ble endret, endringer i konsernbeskatningen som ville gjort at man kanskje kunne fått til en omfordeling av inntektene mellom hovedkontoretableringen og kontorene ute. Dette er komplisert og vanskelig. Dette ble lagt på is. Men man må ikke overse at det går an å gjøre andre endringer og få fordelingen annerledes, og heller opprettholde de positive incentivene.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg viser til det jeg sa i mitt første svar om at vi er innstilt på at kommunene skal få beholde en større andel av sine skatteinntekter enn tilfellet er i dag, og det kommer vi tilbake til i løpet av ikke mange dager.

Når det så gjelder spørsmålet om evaluering av selskapsskatten, er det et klart flertall – som representanten Solberg og jeg kjenner veldig godt til – i dette Stortinget

som har gått inn for å gjøre om den. Men vi vurderer selvfølgelig alle sider av de endringer som er gjort i inntektssystemet, også selskapsskatten, når vi nå foretar en gjennomgang av det. Vi vil komme tilbake med konkrete forslag til Stortinget den 19. mai, og jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan være mer detaljert enn det pr. i dag. Men så langt som råd er, kommer vi selvfølgelig tilbake med en gjennomgang av inntektssystemet, og spesielt når det gjelder det som Stortinget har bedt om i forhold til Rattsø. Vi prøver å vurdere så mange sider som overhodet mulig, og vi kommer altså tilbake den 19. mai med noe mer konkret utover det jeg nå har sagt.

Signe Øye (A): Arbeiderpartiet mente det var riktig å legge om selskapsskatten, og mener det fortsatt, fordi det gir en bedre fordeling kommunene imellom. Jeg tror også at selskapsskatten har avdekket hvordan inntektssystemet for kommunene egentlig er, at man her har fått fram ting som man egentlig ikke var klar over. Derfor er det grunn til å se nærmere på dagens system. Det har jo Stortinget bedt om, og jeg regner med at statsråden vil komme tilbake til det i kommuneøkonomiproposisjonen, som kommer snart.

I tillegg har vi innført løpende inntektsutvikling fra nyttår. Det mener Arbeiderpartiet er riktig. Men det er grunn til å se på om systemet er godt nok, slik at kommunene får godt nok incitament til fortsatt å kreve inn tilnærmet 100 pst. av den skatten som blir utskrevet, samt til å kontrollere at grunnlaget er riktigst mulig.

Jeg er redd for at det kan være fristende å slanke skatteetatene i kommunene når kommuneøkonomien er trang og virkningene for kommunene til å få inn mer penger så å si er borte. 99 pst. av utlignet skatt blir innbetalt, og det er bra. Men den siste prosenten utgjør faktisk mellom 2 og 3 milliarder kr, et meget høyt beløp. Å kreve inn den siste prosenten, krever også ekstra stor innsats. Derfor er det rimelig at kommunene også sitter igjen med en større andel.

Jeg har et eksempel fra Moss kommune som konkret viser problemstillingen i denne kommunen. For at Moss kommune skal øke sine inntekter med 400 000 kr, må kommunen kreve inn nesten 14 mill. kr i samlede skatter. For å få til denne økningen vil det gå med tre årsverk, som koster kommunen ca. 1 mill. kr pr. år. Det gir altså kommunen mindre penger totalt. Det viser også at det er staten som er den nest største taperen i denne innkrevningen.

Jeg tok opp dette spørsmålet med den forrige kommunalministeren i fjor høst, men selv om han var åpen for problemstillingen, har det ikke skjedd noe. Derfor setter jeg min lit til at den nye kommunalministeren, som nå også signaliserer at hun vil se på problemene, tar fatt i dem og gjør noe med dem. Det bør være mulig å finne et system som gir de nesten 400 minsteinntektskommunene en bedre gulrot eller en premiering for å satse på kontroll og innkreving av skatt, selv om selskapsskatten er blitt statlig.

Torbjørn Andersen (Frp): Norge har i dag en kommunesektor som er preget av rigide kommunale mono-

poletater, der konkurranse og privatisering nærmest er helt fraværende. I Norge har man for lengst skjernet all vesentlig kommunal tjenesteproduksjon fra enhver konkurranse. Dette har bidratt sterkt til å skape en nærmest håpløst ineffektiv kommunal sektor.

I mange år har kommunene kunnet kompensere for denne betydelige mangel på effektivitet ved å øke skatteinne og avgiftene, altså øke kommunenes inntekter på den minst kreative måten. Innenfor dette kommunale monopolsystemet er det blitt utviklet en sterk kultur for å arbeide mot sentrale politikere, for på denne måten å skaffe større og flest mulig passive overføringer fra staten. Kommunene har altså i mindre grad fram til nå måttet se på hvordan kommunene selv kan spare penger, eller aktivt måtte arbeide for å påvirke sine egne inntekter på en positiv måte.

Da stortingsflertallet utrolig nok fratok kommunene selskapsskatten i 1999, falt en av kommunenes aller siste selvstendige muligheter til å kunne påvirke sine egne inntekter på en positiv og samfunnstjenlig måte. Da kommunene ble fratatt skatteinntektene fra bedriftene, falt også kommunenes interesser for å drive aktiv tilrettelegging for næringsetableringer. Enkelte kommuner sier nå utrolig nok nei til bedriftsetableringer, fordi de ser svært små økonomiske fordeler ved å tilrettelegge for næringsvirksomhet etter bortfallet av selskapsskatten. Dette er en uheldig utvikling, og Fremskrittspartiet foreslår da også å gjeninnføre selskapsskatten for kommunene.

Dagens inntektssystem er altså blitt lite motiverende for kommunenes lyst til å tilrettelegge for næringsetableringer, og hele rammefinansieringssystemet virker dessuten passiviserende på det lokalpolitiske engasjement. Inntektssystemet er i tillegg også delvis feilslått i forhold til den innebygde omfordelingsideologien i inntektssystemet. Dagens inntektssystem er utformet med tanke på en økonomisk og tilbudsmessig millimeterrettferdighet i alle kommuner. Men i så måte har man altså ikke lyktes i særlig grad. Inntektene varierer fortsatt enormt, og standarden på tjenestetilbudene varierer tilsvarende. Kommunenes inntektssystem er også sterkt preget av ambisiøse distriktpolitiske prioriteringer. Den sterke distriktpolitiske vektleggingen kan man også si har bidratt til å fastsementere det noen vil kalle en uhensiktsmessig kommunestruktur. Man kan også hevde at utjevningsideologien i dagens inntektssystem for kommunene straffer de foretaksomme kommunene og belønner de vanstyrte kommunene.

Ivar Østberg (KrF): Interpellanten Erna Solberg stiller flere viktige spørsmål, og avslutter med om ikke verdiskaping i større grad bør forbli i kommunene. På det spørsmålet svarte statsråden ja, klart og tydelig. Det er jeg glad for.

Jeg har nettopp besøkt Kvæangen kommune, en liten kommune i Distrikts-Norge hvor de produserer og eksporterer for mellom 150 000 og 200 000 kr pr. hode – hver gammel og hver ung medregnet. Det er klart de burde ha fått lov til å beholde mer av verdiskapingen i Distrikts-Norge.

Rattsø hadde i oppdrag å komme med forslag om et enklere og mer rettferdig inntektssystem. Stortinget har i alt vesentlig gitt sin tilslutning til de mange forslag Rattsø har fremmet. Ett av forslagene fra Rattsø var å gjøre selskapsskatten statlig, slik at den skulle fungere mer rettferdig. Det er altså det stortingsflertallet har sagt ja til: større rettferdighet.

Det er blitt pekt på allerede i debatten at verdier skapt ett sted i landet, kanskje ble beskattet andre steder. Selskapsskatten slik den fungerer nå, ivaretar prinsippet om et mer rettferdig inntektssystem. Staten tilbakefører selskapsskatten til kommunesektoren på en mer rettferdig måte.

Skal vi bo i hele landet, må det være arbeid til folk som skal bo i bygd og by, og i hver kommune. Jeg kjenner ikke igjen den beskrivelsen at det ikke drives næringsutvikling i Kommune-Norge. Kommunene ber ikke først og fremst om å få tilbake noe selskapsskatt. Kommunene ber om aktive redskaper i form av kommunale næringsfond, utvikling av næringshager, et SND som er mer risikovillig, som ønsker å støtte mer etablering og ikke bare bli en storbank.

Interpellanten har pekt på et viktig problem når det gjelder skatteinnkreving. Dette håper jeg vi kommer tilbake til, men jeg håper at holdningen i Kommune-Norge er slik den var i eget fylke, hvor man satte i gang en aksjon mot svart arbeid og fikk inn enorme skatteinntekter på grunn av dette.

Skal vi i dette landet klare våre oppgaver, må vi ikke bare se på hva som tjener den enkelte, men hva som tjener fellesskapet. Jeg er glad for at spørsmålet om økt skatteandel er tatt opp, og støtter det.

Petter Løvik (H): Det er ei svært viktig sak som blir tatt opp her, og vi er midt inne i kjernepunktet av det som trengst for å få til utvikling i heile Noreg, nemlig stimulering og motivering meir enn direkte styring.

Kommunalministeren peikte i si utgreiing om distrikts- og regionalpolitikken på at det ikkje er noka ulempe at ungdom flyttar ut frå store delar av landet. Men det er eit problem at så altfor få flyttar tilbake igjen. No kan ein sjølv sagt diskutere i det uendelege kva som skal til for å få folk til å flytte tilbake, men vi kjem ikkje utanom at arbeidsplassar er heilt sentralt. Så det å stimulere til at det blir skapt nye bedrifter, og at eksisterande får utvikle seg, er ei hovudoppgåve for det offentlege på alle nivå.

Så kan ein sjølv sagt stille spørsmålet: Ja, men kva er rolla til kommunane i dette systemet? Næringsetat er for så vidt viktig i kommunane, men ordførar, rådmann og teknisk etat har langt viktigare funksjonar enn den reine næringsstaten. Eg kjenner ikkje igjen det som representanten Østberg nettopp sa, at det er næringsfond og andre tiltak kommunane spør etter. Då har Østberg i tilfelle snakka med heilt andre kommunar enn det eg har gjort, fordi akkurat det å få behalde ein større del av inntektene og få tilbake selskapsskatten blir både i sentrale område og i den desiderte utkanten framheva som kanskje det viktigaste.

Det er snakk om infrastruktur, det er snakk om planlegging, spesielt arealdisponering, men det er også snakk

om ein masse småting når ein skal bygge, det er snakk om tidsperspektiv, saksbehandlingstid, det er snakk om prioritering av midlar, men det er også snakk om prioritering av fokus og prioritering av kva som skal satsast på. Kommunane har ei vesentleg rolle i dette, og her trengst stimulanar.

Statsråden framheva også i si utgreiing tidlegare i dag motivasjonar og holdningar og holdningsskaping overfor enkeltmenneske. Men eg trur vi også må utvide dette til å gjelde kommunane. Vi må få ei fornying av offentleg sektor, sa statsråden. Den fornyinga bør gå i retning av å få ei meir positiv holdning og meir positive handlingar overfor det eksisterande og det ufødde næringslivet.

Det er korrekt som det er sagt, at denne motivasjonen ikkje berre kjem av skatteinntekter. Her er også mange andre ting. Men det er heilt klart at inntektssystemet, bortfall av selskapsskatten, for mange kommunar iallfall blir *følt* slik at dette fører til svært store ulemper og mindre motivasjon, og den følte ulempe i seg sjølv er eit hinder for utvikling. Så eg har også lyst til å utfordre statsråden heilt på tampen: Bør det gjerast meir for å stimulere kommunane til næringsutvikling? Og kva er det statsråden konkret vil gjere med det?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet vil sikra alle kommunar ein økonomi som gjev samsvar mellom dei oppgåvene som skal løysast, og dei midlane som er til disposisjon. Vi har i og utanfor regjering år for år sytt for meir midlar til kommunesektoren. Vi har òg gjennom etablering av konsultasjonsordningar med KS sytt for eit grunnlag for felles forståing av oppgåver og midlar, som dagens regjering no har moglegheit til å følgja opp. Det er rammene som er avgjerande for kommunane sine moglegheiter til å ta vare på sine eldre og sine funksjonshemma, gje ungane ein god skole og eit trygt oppvekstmiljø og stimulera til næringsaktivitet og til kultur.

Interpellanten sitt utgangspunkt, å la meir av inntektene bli verande lokalt, er sjølv sagt interessant. Ho nemner spesielt selskapsskatten. Kommunane har i dag ulike føresetnader og svært ulike moglegheiter til eigne inntekter og òg til selskapsskatt. Det er difor utjamning mellom kommunane er så høgt på dagsordenen. Det er for å gje alle kommunar moglegheit til å stimulera til auka aktivitet og til å sikra likeverdige levekår.

Det var uvisse i Senterpartiet omkring omlegginga av selskapsskatten. Vi ser med interesse fram til den varsla gjennomgangen om følgjene som er meld til finanskomiteen, og som kjem i revidert budsjett. Men lat meg understreka: Dei fleste innbyggjarane i dette landet har eit ynske om å arbeida der dei bur, og det er ikkje slik at kommunane ikkje har andre ringverknader av næringsverksemd enn selskapsskatt. Det er tvert imot slik at det er både andre inntekter og engasjement på fritida og elles som har mykje å seia.

Kva er Høgre sine svar til dei av kommunane som har størst behov for lokale incitament, nemlig utkantkommunane, som ikkje har moglegheit verken for fylkeskommunale og statlege arbeidsplassar eller for dei store lokomotiva sentralt? Ja, det har så langt vore reduksjon i

rammene, nei til kommunale næringsfond og til og med trugsel om tvangssamanslåing dersom ein ikkje driv effektivt nok. Lat meg òg nemna avsetjing av ein senterpartistatsråd som hadde eit sterkt engasjement for å gje alle kommunane like moglegheiter. No er kommuneøkonomiproposisjonen den fyrste prøvesteinen. Lat oss oppfordra kvarandre til å sjå på rammene og fyrst og fremst dei frie inntektene, og auka dei.

Helge Bjørnsen (SV): Interpellanten Erna Solberg argumenterer for og ønsker å endre inntektssystemet for kommunene. Hun ønsker at kommunene skal få beholde en større del av bedriftsbeskatningen slik at kommunene gis et spesielt incitament for å legge til rette for næringsutvikling. Jeg formoder at hun ønsker et system som gir alle kommunene denne mulighet.

Representanten Solberg vet selvfølgelig at å endre profilen på selskapsbeskatningen krever en ny gjennomgang av helheten i kommunenes inntektssystem. SV vil være med og evaluere disse systemene, men vi vil minne om at inntektssystemet for kommunene basert på Rattsø I og II, foreløpig er utsatt gjennom tilsynelatende varige overgangsordninger. Så langt er det således bare mulig å se fragmentert på dette.

Skattesystemet er og skal være et fordelingsinstrument. Vår oppgave er å sørge for riktig og rettferdig fordeling. SV er ikke uenig i at skattesystemet også skal brukes som et instrument for å oppnå en ønsket utvikling og til å gi nyttige incentiver. Vi ser eksempelvis ikke bort fra at kommunene ved å beholde mer av personbeskatningen gis et incitament til å legge bedre til rette for å skaffe folk bolig til overkommelig pris.

For SV er det særdeles viktig at kommunene sikres en forutsigbar og tilstrekkelig økonomi for å ivareta de oppgaver kommunen er pålagt eller pålegger seg. Slik er det ikke i dag. Og jeg vil minne om at nettopp hensynet til forutsigbarhet har vært sentralt i omleggingen av bedriftsbeskatningen. Denne er sterkt konjunkturpåvirkelig, og som et vesentlig element for å dekke kommunenes driftsutgifter egner den seg dårlig. SV krever av overføringssystemet at brukere av kommunenes tjenester ikke år for år endrer sine forventninger basert på kortsiktige svingninger i næringslivet.

SV vil alltid lytte til de budskap som kommer fra kommunene. I denne saken har flere kommuner fremmet spørsmålet, og jeg må si det forundrer meg litt. Det er jo ikke noe nytt at den kommunale innfordringsmyndighet krever skatter og avgifter kommunen ikke nyter godt av umiddelbart. Trygdeavgifter og arbeidsgiveravgift er eksempler på dette. I tillegg er det slik at forutsetningen for at det ikke skal lønne seg, som det ble sagt, å kreve inn de marginale skatterestansene, er at alle andre faktisk gjør det. Dette vet kommunene. Og det er ikke spesielt nytt og ukjent for kommunene at de faktisk fungerer i et solidarisk kollektivt system. Det mest forunderlige er imidlertid at kommunene skal framstille det å gjøre noe som ikke lønner seg økonomisk, som spesielt utfordrende. Det er jo snarere regelen enn unntaket at kommunal virksomhet har en større utgiftsside enn inntektsside.

Jeg lar meg også forundre over at noen synes å mene at det viktigste element i kommunens næringsarbeid er å få den mer umiddelbare tilgang til noen marginale skattekroner. Det er andre virkninger som er større.

Leif Lund (A): Jeg følte behov for å ta ordet og komme med en liten kommentar til representanten Erna Solberg når hun nå ber om at vi må se på inntektssystemet slik at vi kan tilrettelegge for at næringsutvikling blir en prioritert oppgave i kommunene. Da er det litt kjekt å minne om den politiske hukommelsen. I den forbindelse slo jeg opp i budsjettinnstillingen for i år og Høyres budsjett, og der foreslo jo Høyre å redusere bevilgningene til lokal og regional næringsutvikling. Det synes jeg er litt rart, og et eksempel på litt dårlig politisk hukommelse.

Ellers er jeg glad for det statsråden sa, at hun vil vente til den 19. mai, hvor vi får en bred gjennomgang av inntektssystemet. Jeg håper at den er tilfredsstillende. Jeg håper også at det i kommuneøkonomiproposisjonen kan signaliseres at vi i fremtiden vil nærme oss det som Rattsø I og II har vist til. Vi kjenner jo det som Rattsø I og II sier, og det har faktisk også flertallet i Stortinget vært enige om at vi bør forsøke å gjennomføre. Jeg håper at vi nå kan manne oss opp, i hvert fall en gang i fremtiden, og få til det som Rattsø pekte på.

Jeg er også helt enig med statsråden i det hun sier om selskapsskatten, for det var helt klart at inntektene fra selskapsskatten i hovedsak gikk til Oslo. Og bedriftene som skaffet disse inntektene, lå ikke i Oslo.

Lodve Solholm (Frp): Eg trur heller ikkje Leif Lund har rett når han seier at dei inntektene i hovudsak gjekk til Oslo. Det ein skal vere klar over, er dimensjonen på dette, kor mange små kommunar som var avhengige av den lille skatteinntekta som den lille bedrifta verkeleg la igjen i ein kommune på 1 100, 1 200, 1 300, 1 400 eller 1 500 innbyggjarar. Det er det vesentlege, og det er det som no blir sakna ute blant kommunepolitikarar, ordførarar og rådmenn, at dei ikkje lenger har den inntekta som dei hadde før.

Det er heller ikkje rett slik som representanten Ivar Østberg seier, at dette blir kompensert. Det blir ikkje det. No har eg reist rundt i mange kommunar i Møre og Romsdal. Ikkje ein kommune kan legge fram rekneskap på at dei har fått kompensert det inntektstapet som dei har fått ved at selskapsskatten blei gjord statleg. Alle ordførarar eg har treft, med unntak av ein, for dei har ikkje selskapsskatt, har sagt, uavhengig av partifarge, at dette var galt. Det verste av alt var at eg opplevde til og med ein bedriftseigar som merka at kommunen slutta å interessere seg for næringsutvikling, fordi det var ikkje noko incitament til å gjere eit arbeid. Dei merka at den kommunale interessa for å halde oppe dei kommunale tenestene til næringslivet i kommunen var sist på prioriteringslista, fordi det ikkje skaffa inntekter i kommunekassa. Då er det eit eller anna som ikkje er slik det skal vere.

Eg får det ikkje til å stemme når statsråden seier at meir av skatteinntektene skal vere igjen i kommunane,

og så er det ikkje meir enn eit år sidan ho sat her i salen og var representant og stemte for eit forslag som gjekk ut på å ta dette vekk, ta frå kommunane inntekter som dei hadde. Dette får eg ikkje til å henge saman. Vi har eit uttrykk for slikt, men eg reknar med at det ikkje er parlamentarisk språkbruk, så eg skal ikkje seie det. Men poenget må jo vere: Dersom det skal vere slik at dei kommunane som prøver å ta eit initiativ, skal bli straffa, slik som systemet verkar i dag, mens kommunar som seier ok, det spelar ikkje noka rolle kva vi gjer, for inntektsutjamningssystemet ordnar opp for oss, kvar ligg då incitamentet til å gjere ein innsats sjølv?

Når det gjeld dette med konsernskattlegginga, er ikkje det eit større problem enn at det måtte ein kunne løyse separat, uavhengig av den andre selskapsskatten. Eg må også seie at eg ser fram til den utgreiinga som kjem fredag om 14 dagar, og så får vi sjå kva tiltak vi i fellesskap kan kome fram til.

Erna Solberg (H): I begynnelsen av januar var jeg på et folkemøte på Austevoll hvor samtlige politiske partier på Stortinget var representert, og hvor samtlige partier, med unntak av Arbeiderpartiet, lovde at mer av verdiskapningen skulle få bli i kommunene. Arbeiderpartiets representant var ærlig nok til å si at det var et problem med verdiskapning og fordeling mellom kommuner. Her er det snakk om verdiskapning først og fremst, men det er også snakk om skatteinntekter fra næringsvirksomheten, og ikke bare fra dem som bor i kommunen.

Jeg har med litt forbauselse oppdaget, fordi alle lovde å jobbe videre med dette, at ingen av de stortingsrepresentantene som var til stede på det møtet, har deltatt i denne debatten eller valgt å gå videre med det de da mente, og at representanter for de samme partiene kanskje har ment noe annet her.

Men så gjelder det spørsmålet om hva vi gjorde i statsbudsjettet. Vi mener faktisk at den biten av næringsutviklingen som ligger i statsbudsjettet, ikke fungerer særlig bra på de punktene vi har gått imot, og vi har argumentert for det i statsbudsjettet. Det vi er opptatt av, er at i arealplanleggingen og i alle andre prioriteringer i kommunene har dette større virkning enn den næringsutviklingen og de tilskuddene som f.eks. de lokale næringsfond har. I tillegg er det slik at de virkemidlene som ligger i statsbudsjettet, dreier seg bare om et begrenset antall kommuner i landet, og mange av de kommunene har, fordi de er næringssvake kommuner, i utgangspunktet egen interesse av å skaffe arbeidsplasser til sine ansatte og stoppe fraflyttingen. Det er alle de andre kommunene som i dag ikke opplever dette som et så akutt problem, eller som f.eks. er i et felles arbeidsmarked hvor en kommune er arbeidskommune for nabokommunene, som på en måte melker systemet ved å være bostedskommuner og ikke tar de ekstrautgiftene som også statsrådene påpekte at etablering av næringsvirksomhet faktisk utløser gjennom f.eks. krav til høyere veistandard, trafikkproblemer, beslaglegging av boarealer, påvirkning av folks rekreasjons- og fritidsmuligheter mange steder, som gjør at dette kanskje nedprioriteres.

Jeg er, som jeg sa, glad for at statsråden sa man skal beholde mer av skatteinntektene i kommunene, men jeg synes likevel at det er behov for å se på en tilbakeføring av deler av selskapsskatten, for jeg tror at vi vil se store negative virkninger på sikt av det vi har gjort. Jeg tror også at det er viktig å se på hvordan inntektsutjevningen er utformet, slik at man kan sitte igjen med en større andel av de siste skattekrone man får. Det er jo et paradoks at det som virkelig lønner seg for en kommune i dag, er å få Røkke til å bosette seg der. Det er derfor det blir en diskusjon mellom Oslo og Molde hvis Røkke kommer tilbake, mens det ikke lenger gir noen direkte skatteinntekter at man har Akers virksomheter plassert i kommunen. Det må jo være et paradoks at de direkte virkningene av Røkkes bosetting blir mye større for kommuneøkonomien enn næringsvirksomheten som faktisk Aker-konsernet driver med. Jeg synes flere burde ta innover seg at dette burde bli mer jevnbyrdig, fordi Aker-konsernet skaper mer båndlegging av arealer og større problemer kanskje for bosettingen enn Røkkes bosetting, uansett hvor stor bolig han måtte velge å bygge.

Statsråd Sylvia Brustad: Først en kommentar til spørsmålet fra representanten Øye, som spurte om kommunene har gode nok incentiver til å kreve inn skatten. Det skal vi se på. Uansett er det slik at kommunene bør kreve inn skatten, men vi skal se på det spørsmålet som representanten Øye tar opp.

Når det så gjelder spørsmålet om selskapsskatten, som stort sett alle har vært inne på, vil jeg advare litt mot å stirre seg blind på at det er spørsmålet om selskapsskatten som på en måte er det ene avgjørende for om det er incentiver eller ikke for kommunene til å drive næringslivsutvikling. Jeg mener at det er mye mer enn spørsmål om det som faktisk er avgjørende for om det er mulig. Dessuten mener jeg, slik flere har sagt, at det at selskapsskatten ble gjort statlig, førte til mer rettferdighet og større muligheter til å tilby et mer likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Det synes jeg også er viktig å ha med seg.

Så må jeg si at både Høyre og Fremskrittspartiet kanskje er de to partiene som sterkest har gått inn for at man skal gjennomføre det som ligger i Rattsø-utvalgets innstilling. Hvorfor er da ikke de samme partiene også for at det skal innebære så å si alle Rattsøs elementer, eller iallfall mange av dem? Men det kan vi eventuelt komme tilbake til i debatten senere, i løpet av en måned eller to.

Jeg tror det er mer enn lokale incitamenter som er viktige. Det er veldig mange ting som er avgjørende for om en velger å etablere bedrifter i distriktene. En av de tingene som jeg har signalisert, er at kommunene skal få beholde en større andel av skatteinntektene sine. Da vil jeg også si til representanten Solholm at jeg trodde at Fremskrittspartiet også var opptatt av det. Da skjønner jeg ikke hvorfor representanten Solholm er så veldig indignert over at jeg som representant for denne regjeringen nå sier at vi faktisk har til hensikt å gjøre det. Jeg trodde det var målet som her var det viktigste.

Når det så gjelder inntektssystemet for øvrig, er det ikke slik at den gjennomgangen av det kommer i revii-

dert, slik representanten Meltveit Kleppa sa, men den kommer den 19. mai i kommuneøkonomiproposisjonen. Det er klart at selve rammene for hele kommunesektoren, hvordan vi fordeler de rammene, er svært viktig, også når vi snakker om næringsutvikling og de ulike muligheter til tiltak vi har innenfor det systemet. Det skal vi altså få en gjennomgang av, og jeg kan ikke kommentere det mer her i dag.

Så er jeg helt enig med representanten Bjørnsen i at det er svært viktig at kommunene sikres en mest mulig forutsigbar kommuneøkonomi, slik at de vet hva de har å forholde seg til. Det tror jeg også er viktig når vi prater om arbeidsplasser.

Det er et viktig spørsmål representanten Solberg har tatt opp. Jeg har gitt noen positive signaler, så får vi se hva som kommer ved gjennomgangen av inntektssystemet for øvrig.

Presidenten: Debatten om sak nr. 3 er avsluttet.

S a k n r . 4

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.05.
